

KRISTIANSUND KOMMUNE EIENDOMSENHETEN

Detaljreguleringsplan for Normoria - Nytt Opera-, museum og kulturhus i Kristiansund

KULTURARV

ADRESSE COWI AS
Karvesvingen 2
Postboks 6412 Etterstad
0605 Oslo
TLF +47 02694
WWW cowi.no

OPPDRAGSNR.	DOKUMENTNR.				
A012773	NOT_OMKK_Regpl_Kulturarv.docx				
VERSJON	UTGIVELSESDATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET	KONTROLLERT	GODKJENT
2.0	20.05.2022	Til 1. gangs behandling	MATO	MAFL	MAFL

INNHOOLD

1	FORORD	3
2	SAMMENDRAG	4
2.1	Avbøtende tiltak	7
3	INNLEDNING	8
3.1	Operahuset, museum og kulturhus i Kristiansund	8
3.2	Beliggenhet og avgrensning	10
3.3	Utredningsprogram	10
3.4	Plan- og utredningsalternativer	11
4	METODE	18
4.1	Kriterier for verdi	18
4.2	Kriterier for påvirkning	19
4.3	Kriterier for konsekvens	20
4.4	Avgrensning av temaet	21
4.5	Kunnskapsgrunnlag	21
4.6	Befaring	22
4.7	Usikkerhet	22
5	FORUTSETNINGER	23
6	DAGENS SITUASJON	29
6.1	Historisk utvikling	29
6.2	Verdivurdering	36
7	KONSEKVENSTREDNING	49
7.1	Påvirkning	49
7.2	Avbøtende tiltak	84
7.3	Konsekvenser i anleggsperioden	84
7.4	Handlingsrom for videre utvikling av planområdet	84
8	SUPPLERENDE UNDERSØKELSER	85
9	REFERANSER	86

1 FORORD

Kristiansund kommune arbeider med detaljreguleringsplan for Opera, museum og kulturhus i Kristiansund. I forbindelse med planarbeidet er det stilt krav om at det skal utarbeides konsekvensutredning. Denne rapporten redegjør for konsekvensene for temaet "kulturarv".

Rapporten er utarbeidet av COWI AS, i samarbeid med C.F. Møller Architects Architects og Henning Larsen Arkitekter.

Figur 1: Planlagt Opera og kulturhus i Kristiansund, som vist i planalternativ 2. Kilde: Henning Larsenn arkitekter.

2 SAMMENDRAG

Dette fagnotatet er utarbeidet i forbindelse med forslag til detaljregulering for Opera-, museum og kulturhus i Kristiansund.

Notatet beskriver virkningen, både positive og negative, av planlagte tiltak i anleggsfasen og i driftsfasen. Der tiltaket medfører negative konsekvenser vil det i notatet gis forslag til skadereduserende tiltak som vil dempe eller eliminere de negative konsekvensene av tiltaket.

Det er utredet 3 alternativer i forbindelse med detaljreguleringsarbeidet:

- > *Alternativ 0 – Dagens situasjon, lagt til grunn kommunedelplan for sentrum 2021.*
- > *Planalternativ 1 – konsept 2019 (Utarbeidet av CF. Møller)*
- > *Planalternativ 2 – revidert konsept 2021 (Utarbeidet av Henning Larsen arkitekter)*

Samlet vurdering

Vurdert samlet, utfra hensyn til fagområde kulturarv, er alle alternativ vurdert til å gi middels negativ konsekvens. Planalternativ 2 rangeres allikevel noe høyere enn alternativ 0 og 1. Bakgrunnen for dette er at planalternativ 2, i motsetning til alternativ 0 og 1, sikrer at deler av den gamle skolen blir sikret ny bruk. Både planalternativ 1 og 2 sikrer tilbakeføring og oppgradering av Folkets hus og omkringliggende arealer og plasser. Planalternativ 2 har videre et mer tilpasset og dempet bygningsvolum og lavere høyder, enn planalternativ 1.

Alternativ 0 – Dagens situasjon, lagt til grunn kommunedelplan for sentrum 2021 er samlet vurdert å gi middels negativ konsekvens for fagtema kulturarv.

I alternativ 0 er planområdet avsatt til offentlig eller privat tjenesteyting, i tråd med planlagt bruk. Hele planområdet er avsatt til hensynssone bevaring. En egen hensynssone er avsatt for Kulturmiljø 1 – Folkets hus og for deler av kulturmiljø 2 - Langveien Skole (del av bygning fra 1924). Alternativ 0 sikrer, i motsetning til alternativ 1 og 2, bevaring av hele bygningen fra 1924, samt skolens to tilbygg fra gjenreisningstiden, oppført 1951 og 1964.

Alternativ 0 sikrer derimot ikke ny bruk eller rehabilitering av Langveien skoles bygninger. Alternativet sikrer heller ikke at Folkets hus tilbakeføres til mer opprinnelige utseende, slik som i øvrige planalternativ.

Alternativ 0 sikrer ikke en oppgradering av Kongens plass eller Fritjof Nansens gate.

Planalternativ 1 –konsept 2019 er samlet vurdert å gi middels negativ konsekvens for fagtema kulturarv.

Planalternativ 1 medfører at hele planområdet reguleres til hensynssone bevaring. Kulturmiljø 1 – Folkets hus, reguleres med egen hensynssone bevaring. Dette viderefører vernet av bygningen og området og er i tråd med ny sentrumsplan. Det vurderes som positivt at byggets fasader oppgraderes og

tilbakeføres til mer opprinnelig uttrykk og at glassbygget mot Kongens plass rives. Videre vurderes det som positivt at deler av nordfasaden planlegges bevart og eksponert i nybygget. Det medfører middels negativ konsekvens at lavbygget mot Langveien rives.

Det vurderes som positivt at tilgrensende deler av Kongens plass oppgraderes som følge av tiltaket og at alternativet sikrer en oppgradering av Fritjof Nansens gate.

Alternativet medfører at deler av kulturmiljø 2 - Langveien skoles bygning fra 1924 (fløy langs skoleveien), reguleres med egen hensynssone bevaring. I planalternativ 1 blir ikke den gamle skolen integrert i konseptet. Bygningen sikres ikke ny bruk.

Alternativet medfører rivning av deler av nord-sør fløyen fra 1924, samt skolens to tilbygg fra gjenreisningstiden, oppført 1951 og 1964. Dette gjør at verdien av det helhetlige miljøet blir redusert.

Planalternativ 1 medfører videre et større og høyere bygningsvolum enn planalternativ 2.

Planalternativ 1 medfører noe negativ konsekvens for nær og fjernvirkning ifm. Kongens plass og omkringliggende by (Kulturmiljø 3) og Nerparken (Kulturmiljø 4).

Planalternativ 2 – revidert konsept 2021 er samlet vurdert å gi middels negativ konsekvens for fagtema kulturarv. Alternativet er derimot rangert noe høyere enn øvrige alternativ.

Planalternativ 2 medfører hele planområdet reguleres til hensynssone bevaring. Kulturmiljø 1 – Folkets hus, reguleres med egen hensynssone. Dette viderefører vernet av bygningen og området og er i tråd med ny sentrumsplan. Det vurderes som positivt at byggets fasader oppgraderes og tilbakeføres til mer opprinnelig uttrykk. Glassbygget mot Kongens plass rives. Videre vurderes det som positivt at deler av nordfasaden planlegges bevart og eksponert i nybygget. Det medfører middels negativ konsekvens at lavbygget mot Langveien rives.

Det vurderes som positivt at tilgrensende deler av Kongens plass oppgraderes som følge av tiltaket og at alternativet sikrer en oppgradering av Fritjof Nansens gate.

Alternativet medfører at deler av kulturmiljø 2 - Langveien skoles bygning fra 1924 (fløy langs skoleveien), reguleres med egen hensynssone bevaring. Bygningen integreres i Opera- og kulturhus og sikres ny bruk. Dette vurderes som positivt.

Alternativet medfører rivning av deler av nord-sør fløyen fra 1924, samt skolens to tilbygg fra gjenreisningstiden, oppført 1951 og 1964. Dette gjør at verdien av det helhetlige miljøet blir redusert.

Nybygget i planalternativ 2 har et mer tilpasset bygningsvolum og lavere bygningshøyder, enn alternativ 1. Dette vurderes som positivt.

Alternativet gir noe negativ konsekvens for nær og fjernvirkning ifm. Kongens plass og omkringliggende by (Kulturmiljø 3) og Nerparken (Kulturmiljø 4).

Påfølgende tabell oppsummerer konsekvenser for de aktuelle kulturmiljøene (1-4) og alternativene (0 og 1).

Tabell 2-1: Samlet vurdering av konsekvenser for alle begge alternativer, og alle kulturmiljø.

Kulturmiljø	Alt. 0 - Dagens situasjon	Planalternativ 1	Planalternativ 2
Kulturmiljø 1	(-)	(0)	(0)
Kulturmiljø 2	(--)	(--)	(--)
Kulturmiljø 3	0	(-)	(-)
Kulturmiljø 4	0	(-)	(-)
Avveining	Alternativ 0 medfører noe miljøskade for kulturmiljø 1 og betydelig miljøskade for kulturmiljø 2. Miljøskade på kulturmiljø 3 og 4 er ikke vurdert.	Planalternativ 1 medfører ubetydelig miljøskade for kulturmiljø 1, betydelig miljøskade for kulturmiljø 2 og noe miljøskade for kulturmiljø 3 og 4.	Alternativ 1 medfører ubetydelig miljøskade for kulturmiljø 1, betydelig miljøskade for kulturmiljø 2 og noe miljøskade for kulturmiljø 3 og 4.
Samlet vurdering	Middels negativ konsekvens	Middels negativ konsekvens	Middels negativ konsekvens
Rangering	2	2	1

Kulturmiljø	Alt. 0 - Dagens situasjon	Planalternativ 1	Planalternativ 2
Forklaring til rangering	<p>Vurdert utfra fagområde kulturarv, vil alternativ 0, rangeres likt som planalternativ 1.</p> <p>Alternativet sikrer et juridisk vern av planområdet, herunder Folkets hus og hele Langveien skole, ved regulering til hensynssone bevaring.</p> <p>Alternativ 0 sikrer ikke ny bruk og rehabilitering av Langveien skoles bygninger, eller oppgradering og tilbakeføring av fasader på Folkets hus.</p> <p>Konsekvens for nær- og fjernvirkning er ikke illustrert eller vurdert.</p>	<p>Vurdert utfra fagområde kulturarv, vil planalternativ 1, rangeres likt som alternativ 0, og noe lavere enn planalternativ 2.</p> <p>Alternativet sikrer et juridisk vern av planområdet, herunder Folkets hus og deler av Langveien skole, ved regulering til hensynssone bevaring. Skolen integreres ikke i konseptet og sikres ikke ny bruk.</p> <p>Videre sikres en oppgradering og tilbakeføring av fasader på Folkets hus og en oppgradering av Kongens plass.</p> <p>Deler av Langveien skole og lavbygg på Folkets hus vil måtte rives, og dette vurderes som negativt.</p> <p>Planalternativ 1 gir videre et større og høyere bygningsvolum enn planalternativ 2.</p> <p>Alternativet gir noe negativ konsekvens for nær- og fjernvirkning.</p>	<p>Vurdert utfra fagområde kulturarv, vil planalternativ 2, rangeres høyere enn planalternativ 1 og alternativ 0.</p> <p>Alternativet sikrer et juridisk vern av planområdet, herunder Folkets hus og deler av Langveien skole, ved regulering til hensynssone bevaring. Skolen integreres i konseptet og sikres ny bruk.</p> <p>Videre sikres en oppgradering og tilbakeføring av fasader på Folkets hus og en oppgradering av Kongens plass.</p> <p>Deler av Langveien skole og lavbygg på Folkets hus vil måtte rives, og dette vurderes som negativt.</p> <p>Planalternativ 2 har et mer tilpasset bygningsvolum og lavere bygningshøyder, enn alternativ 1.</p> <p>Alternativet gir noe negativ konsekvens for nær- og fjernvirkning.</p>

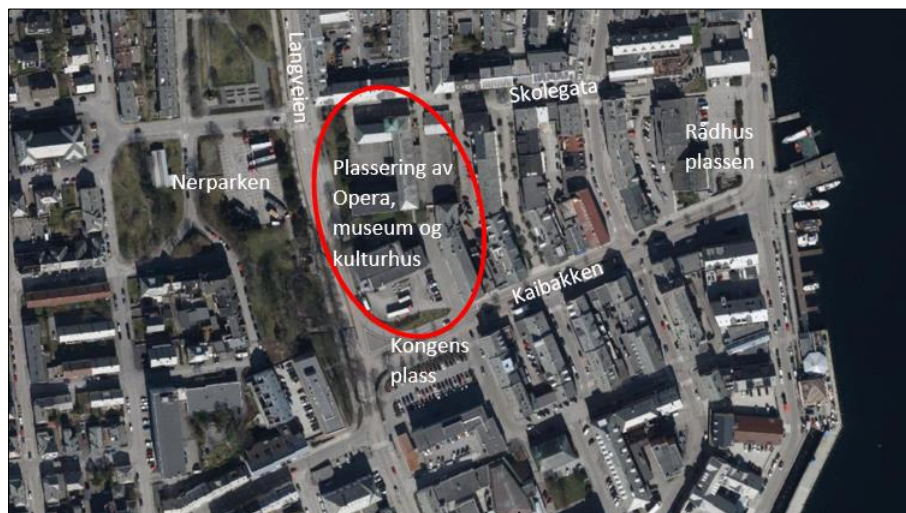
2.1 Avbøtende tiltak

- > Sikre bevaring av så mange eldre trær som mulig mot Langveien, regulere med hensynssone eller sirkelsymbol.
- > Sikre bevaring av sørfasaden på Langveien skole, internt i Operafoajeen og nordfasaden på Folkets hus, internt i bygningen.
- > Utrede en oppgradering av Kongens plass som helhet (også utenfor planområdet), i tråd med prinsippene som er angitt i Pedersens byplan.
- > Utrede en oppgradering av Skolegata.
- > Sikre skilting og informasjon om områdets historie og bruk.
- > I forprosjekt bør det utarbeides en studie av materialvalg, fargebruk og fasadeutforming, som skal forelegges kommunen og kulturminnemyndighet.

3 INNLEDNING

3.1 Operahuset, museum og kulturhus i Kristiansund

Denne utredningen er utarbeidet i forbindelse med reguleringsplan for nytt Opera-, museum og kulturhus i Kristiansund. Bygget er sentralt plassert i Kristiansund, i kvartalet som rammes inn av Langveien, Kaibakken, Kongens plass og Skolegata.

Figur 2: Oversiktskart over Kristiansund sentrum med planområdet markert med rød sirkel. Kilde: Finn.no og COWI.

Prosjektet er et innfyllingsprosjekt, der Folkets hus skal gjenbrukes, og knyttes sammen med den eldste delen av Langveien ungdomsskole, mens den nyere delen av skolen skal rives.

Opera-, museum og kulturhuset skal samle Operaen i Kristiansund (OIK, Nordmøre museum (SNM), Kristiansund bibliotek og Kristiansund kulturskole samt en museumsbutikk og kafé. Det er et mål at samlokaliseringen av de ulike kulturelle institusjonene skal aktivisere gatemiljøet og skape en ny urban møteplass for befolkningen. C.F. Møller Architects og COWI AS planlegger Opera-, museum og kulturhus på oppdrag for Kristiansund kommune Eiendomsdrift.

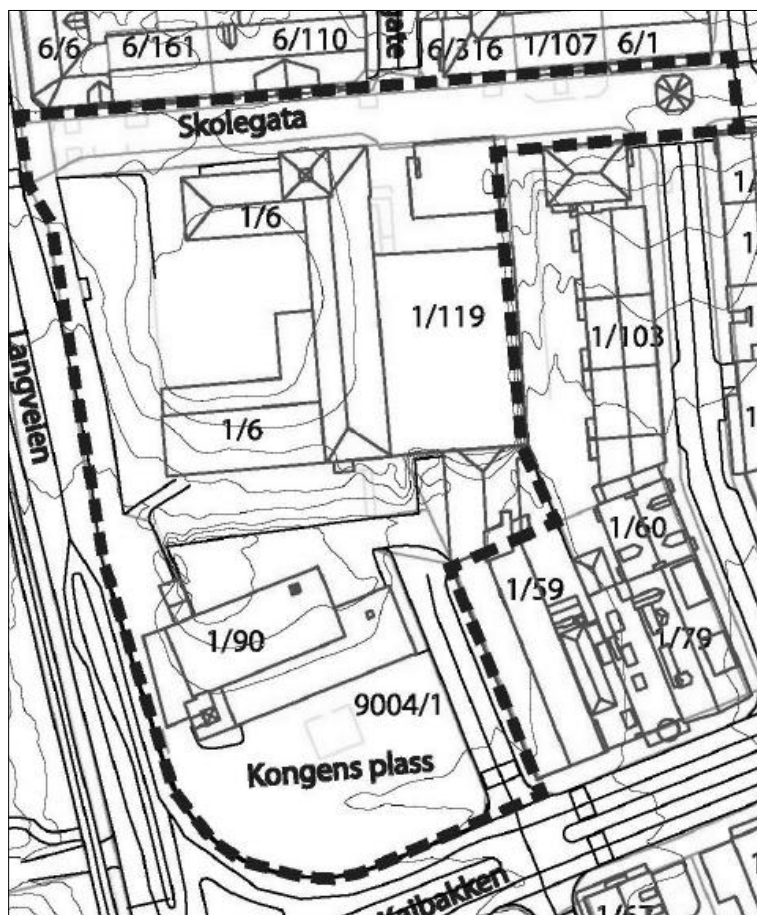

Figur 3: Illustrasjonsplan -- planalternativ 2 – revidert konsept 2021. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Hensikten med notatet er å beskrive virkningen, både positive og negative av planlagte tiltak i anleggsfasen og i driftsfasen for fagtema kulturarv. Der tiltaket medfører negative konsekvenser vil det i notatet gis forslag til skadereduserende tiltak som vil dempe eller eliminere de negative konsekvensene av tiltaket.

3.2 Beliggenhet og avgrensning

Det er utarbeidet en plangrense for planområdet i forbindelse med varsel om oppstart av planarbeidet.

Figur 4: Planområdet. Kilde: C.F. Møller Architects.

3.3 Utredningsprogram

Følgende står beskrevet om tema kulturarv i plansakens utredningsprogram:

"Det utarbeides et kulturarvsnotat, med kort beskrivelse av kulturhistorisk utvikling, dagens situasjon og fremtidig situasjon i og ved planområdet. I dette ligger en gjennomgang av kulturminneverdier (bygninger/bygningsmiljø) og vernestatus, samt en vurdering av verdi, påvirkning og konsekvensgrad av foreslåtte tiltak.

Sentrale temaer som vil bli belyst er:

- > *Hvilke kulturminner finnes, både arkeologiske og nyere tids?*
- > *Gjenreisningsbyen, hvordan forholder tiltaket seg til dette?*
- > *Hvordan er nær- og fjernvirkningen?*
- > *Arkitektonisk kvalitet og uttrykk, hva slags konsekvensgrad gir tiltakets proporsjoner, materialvalg, skala mm. på kulturminneinteressene?*
- > *Hvilke handlingsrom finnes for utvikling av planområdet samtidig som man ivaretar kulturhistorisk verdi?"*

Temaene tar utgangspunkt i innspill fra Kristiansund kommune, referert i kapittel 5 i utredningsprogrammet, hvor det står følgende:

For tema kulturminner/kulturmiljø vises til tidligere avklaring om at tiltaket ligger i [NB!-område](#) (nasjonale verneverdier i by), delområde «Kristiansund Sentrum» og at det er dette som utløser krav til konsekvensutredning (KU forskriftens § 8 a) Planen må derfor bl.a. vurderes opp mot verdivurderingen av NB! -området, og vurderingen av tålegrense, jf. [veileder til NB! -registret](#) [veileder](#) for når tiltak etter vedlegg II skal konsekvensutredes (kap. 2 og 3.2.12). Mot denne bakgrunn vil hovedvekten og behovet for utredninger være knyttet til kulturmiljø, bevaring samt eiendommen og tiltaket vurdert i byplansammenheng, jf. tidligere drøftinger og tema nedenfor som vi i denne sammenheng fortsatt mener er relevante – her i stikkord:

Kulturmiljø og det historiske bylandskapet:

- > *Gjenreisningsbyen (bebyggelsesstruktur, utsiktsakser, plassdannelser, parkdrag, byggeskikk mv.)*
- > *Nær- og fjernvirkning knyttet til visuelle kvaliteter og estetikk («gjenreisningsbyens bysilhuett»)*

Arkitektonisk og estetisk utforming, uttrykk og kvalitet:

- > *Arkitektonisk kvalitet og uttrykk (skala, proporsjoner, materialer, farger mv.)*
- > *Konsekvenser for nyere tids kulturminne (hvordan samspille med bebyggelse som skal bevares).*
- > *Byrom/rommelige sammenhenger og forbindelser innenfor kvartalet og i nærområdet."*

3.4 Plan- og utredningsalternativer

I henhold til forskrift om konsekvensutredning skal det alltid redegjøres for følgene av å ikke realisere planen. Dette vil kun være et referansealternativ som i det følgende er benevnt alternativ 0. Planalternativet skal undersøkes og konsekvensutredes med alternativ 0 som sammenligningsgrunnlag.

Reguleringsplan for nytt Opera-, museum og kulturhus i Kristiansund skal dermed undersøkes / utredes med disse alternativene:

- > *Alternativ 0 – Dagens situasjon lagt til grunn kommunedelplan for sentrum 2021*
- > *Planalternativ 1 - konsept 2019*
- > *Planalternativ 2 – Revidert konsept 2021*

3.4.1 Bakgrunn:

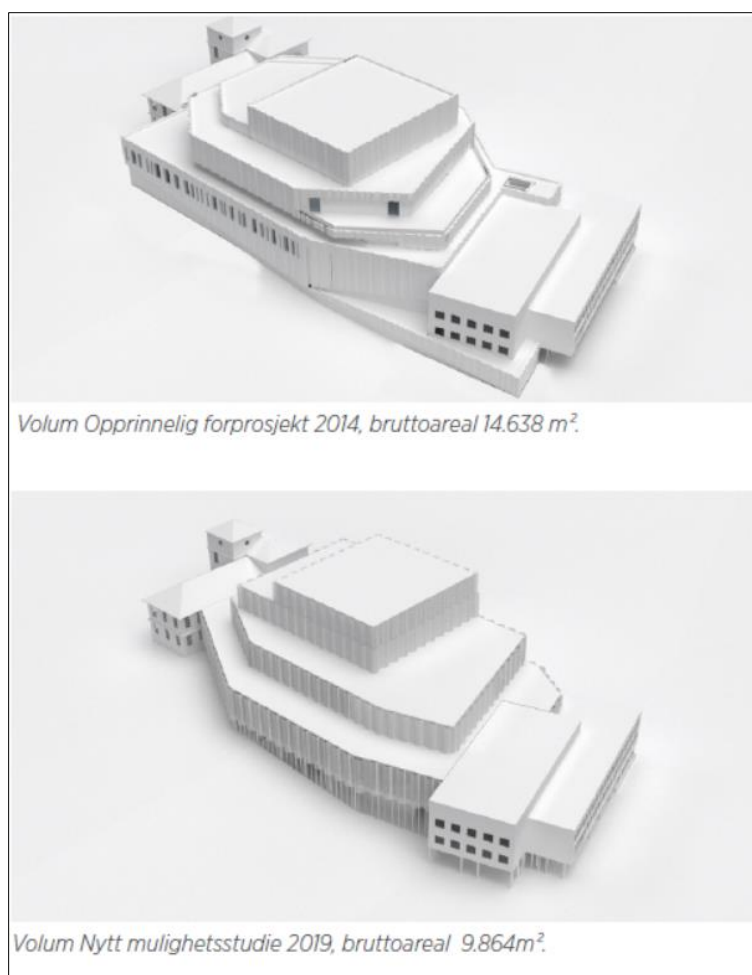
Planen om å etablere et Operahus-, museum og kulturhus i Kristiansund har vært diskutert helt siden 1980. I 2008 nedsatte Bystyret et ad-hoc utvalg for å se på lokalisering og innhold. I 2009 fastla Bystyret hvor Operaen skulle ligge og at det skulle gjennomføres et forprosjekt med arkitektkonkurranse og

kostnadsanalyse. Arkitektkonkurranse ble gjennomført i 2010, og i 2012 startet skisseprosjektet og det ble varslet oppstart av reguleringsprosjektet.

Skisseprosjektet som ble utarbeidet i 2013/14 er senere revidert og nedjustert, frem til nåværende prosjekt. Nedjusteringen skyldes bl.a. kostnader.

I prosjektet fra 2019 ble bruttoarealet redusert med over 30%, fra 14.638 m² i 2014 prosjektet til 9.864 m². Fotavtrykket er redusert med 1000 m². Dette er gjort uten at det går utover logistikk og funksjonalitet. Det er foreslått alternative bygningstekniske løsninger med forenklete fasadepinsipper, forenklet snitt og volumoppbygging. I prosjekt 2019 er bruk og integrering av den eldste delen av Langveien skole (1924) tatt ut, og østfløyen av skolen langs Fritjof Nansens gate rives for å få rom til nybygget.

Sommeren 2021 var reguleringsplanen ut på høring og offentlig ettersyn etter 1. gangsbehandling.

Figur 5: Prosjektet slik det var vist i 2014 og 2019 . Kilde: C.F. Møller Architects.

Våren 2021 ble HENT engasjert som totalentreprenør med Henning Larsen Arkitekter og Rambøll Norge AS som rådgiver. Undersøkelser i forbindelse med oppstart av prosjektet viste at nedskaleringen av prosjektet har gått ut over bygningens funksjonalitet og den interne kommunikasjonen mellom de ulike funksjonene.

Høsten 2021 presenterte prosjektet to alternativer for utforming av kulturhuset for OMKKs styre. En bearbeiding av mulighetsstudien fra 2019 (A) og en nyteknning av prosjektet (B), hvor operasalen roteres 90 grader for å skape en mer funksjonell foajé. Felles for begge alternativene er at Skolegata 9 brukes til ballettsaler og at plassering av bibliotek og kontor i Folkets hus er uendret fra mulighetsstudien i 2019.

I evaluering av alternativene ble det pekt på at alternativ B løser flere utfordringer med tanke på forhold og relasjon til byen, logistikk og kommunikasjon, samt arealeffektivitet sammenlignet med alternativ A. Ved å snu den store operasalen skapes en bygning som har større visuell kobling til byen, som løser foajé- og backstage-logistikken bedre, og som samtidig er mer konstruktiv, rasjonell og arealeffektiv. I september 2021 besluttet styret for Normoria å gå videre med alternativ B. I februar 2022 ble det igangsatt revisjon av planmaterialet på bakgrunn av nytt skisseprosjekt fra Henning Larsen Arkitekter, HENT og Rambøll.

Figur 6: Prosjektet slik det er vist i 2022. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

3.4.2 Alternativ 0 – Dagens situasjon lagt til grunn kommunedelplan for sentrum 2021

I henhold til Forskrift om konsekvensutredning skal det redegjøres for følgene av å ikke realisere planen. 0-alternativet er et utredningsalternativ, ikke et planalternativ.

Det er kommunedelplan for sentrum, fra 2021, som representerer gjeldende reguleringssituasjon. Området er avsatt til nåværende eller fremtidig offentlig eller privat tjenesteyting, l. 1.1.3.

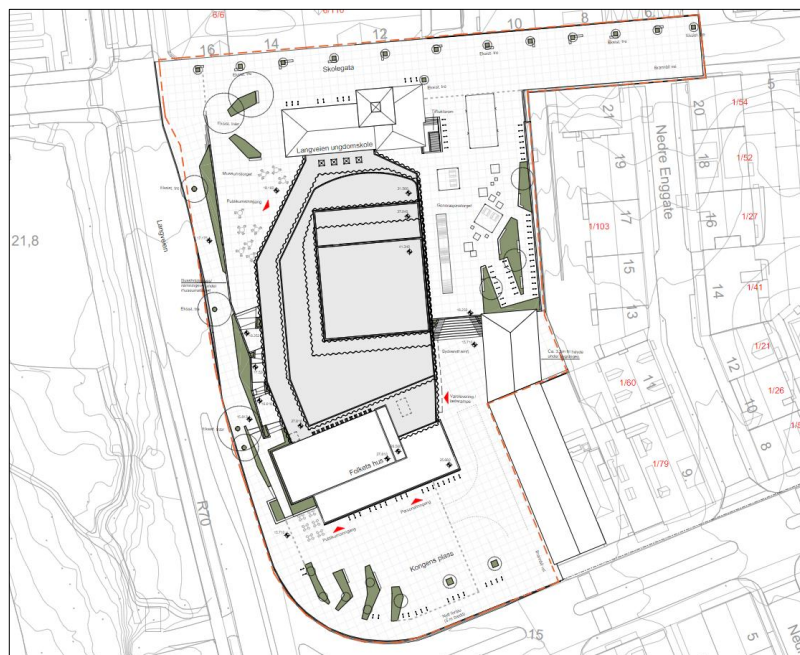
Figur 7: Kommunedelplan for sentrum. Kilde: Kristiansund kommune.

3.4.3 Planalternativ 1 – konsept 2019

Planalternativet regulerer Folkets hus og deler av Langveien skole til hensynssone bevaring. Bebyggelsen reguleres til annen offentlig eller privat tjenesteyting. Uteomhusområdene reguleres til torg, gårdsplass, gatetun, gang- og sykkelvei, og noen parkeringsplasser. Det angis to kotehøyder etter planert terreng i tre forskjellige høyder på nybygget, kote +30, +32 og +42.

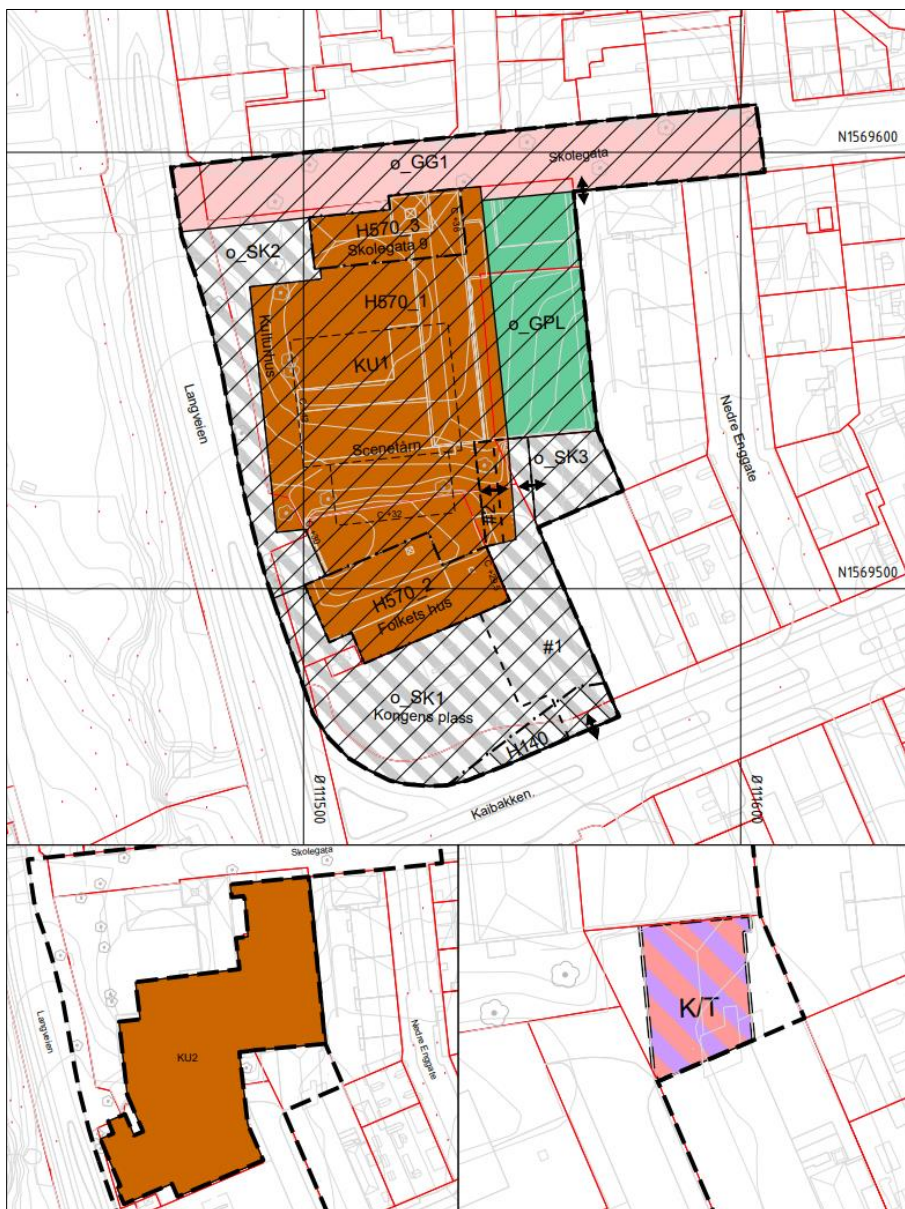
Figur 8: Nyeste versjon av plankart. Udatert. Kilde: C.F. Møller Architects.

Figur 9: Situasjonsplan. Kilde: C.F. Møller Architects.

3.4.4 Planalternativ 2 – revidert konsept 2021

Planalternativet regulerer store deler av planområdet til hensynssone bevaring H570_1, _2 og _3. Bebyggelsen reguleres til Kulturinstitusjon. Uteomhusområdene reguleres til kombinerte formål samferdselsanlegg mm., gårdsplass, og gatetun. Det angis to kotehøyde etter planert terreng i tre forskjellige høyder på nybygget, kote +30, +32 og +42.

Figur 10: Nyeste versjon av plankart. Udatert. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Figur 11: Situasjonsplan. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

4 METODE

Generell metodikk for vurdering av virkninger og konsekvenser av planforslaget vil være følgende punkter:

- > Informasjonsinnhenting og beskrivelse /verdivurdering av dagens situasjon
- > Beskrivelse, beregning og vurdering av tiltakets virkninger og konsekvens
- > Beskrivelse av tiltak som kan redusere eventuell negativ virkning av tiltaket (skadereduserende tiltak)

I konsekvensutredningen for dette planarbeidet er det valgt å ta utgangspunkt i Statens vegvesen sin håndbok V712 (2018) for ikke-prissatte konsekvenser.

4.1 Kriterier for verdi

Vurderingene gjøres på grunnlag av informasjon som finnes registrert i tilgjengelige databaser, samt hva som fremkommer av rapport fra gjennomførte arkeologiske undersøkelser. Med verdi menes at man gjør en vurdering av hvor verdifullt et kulturminne eller et kulturmiljø er. Håndbok V712 lister opp følgende kriterier for verdisetting av kulturarven:

Ubetydelig verdi		Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Kulturmiljønivå					
Kulturhistorisk betydning	Uten betydning	er alminnelig/lokalt vanlig	har lokal/regional betydning	har stor regional/nasjonal betydning	har stor nasjonal/internasjonal betydning
Arkitekturhistorisk betydning		bygningstilbyggingsmiljø som inneholder bygninger av begrenset arkitekturhistorisk betydning	bygningstilbyggingsmiljø som inneholder bygninger med arkitekturhistorisk betydning	helhetlig bygningstilbyggingsmiljø som inneholder bygninger med stor arkitekturhistorisk betydning	helhetlig bygningstilbyggingsmiljø som inneholder bygninger med særlig stor arkitekturhistorisk betydning
Betydning for kulturell eller etnisk gruppe		inneholder få elementer som kan knyttes til en kulturell/etnisk gruppe	inneholder flere elementer som er karakteristisk for en kulturell/etnisk gruppe	miljø som er karakteristisk for en kulturell/etnisk gruppe	helhetlig miljø som er karakteristisk for kulturell/etnisk gruppe og som er sjeldent/unikt
Historisk hendelse eller personer		er svakt knyttet til en lokal historisk hendelse/ person	er knyttet til en lokal historisk hendelse/ person	er knyttet til en regional historisk hendelse/ person	er knyttet til en nasjonal historisk hendelse/ person
Landskapsnivå					
Kulturhistoriske sammenhenger	Uten betydning	ligger i en kontekst/sammenheng som er noe fragmentert	inngår i en kontekst/sammenheng	inngår i en helhetlig kontekst/sammenheng	inngår i en særlig helhetlig kontekst
Kulturhistorisk landskap		delvis ødelagt	som har lokal/regional betydning	som har stor regional/nasjonal betydning	sammenheng som har meget stor nasjonal/internasjonal betydning (er unikt)

Figur 4-1 Figuren viser kriterier for verdisettingen av fagtemaet «kulturarv». (SVVs sin håndbok V712, 2018:179)

Figur 2: Skala for vurdering av verdi. (Kilde: SVV sin håndbok V712)

I denne utredningen er det valgt å ikke dele konsekvensutredningen inn i spesifikke landskapsnivåer. Dette skyldes at det innenfor planområdet ikke er registrert verdensarvområder eller andre lokale, regionale eller nasjonale *kulturhistoriske landskap* som er av betydning.

I tillegg til håndbok V712 er det i utredningen skjelnet til Riksantikvarens tre overordnede verdier som forteller om et kulturminnes verneverdi. De tre verdiene er henholdsvis: kilde til kunnskap (kunnskapsverdi), som grunnlag for opplevelse (opplevelsesverdi) og som ressurs for bruk (bruksverdi).

Verdivurderingen er holdt på et generelt nivå. Fornminner er automatisk fredet etter kulturminneloven, og har sammen med vedtaksfredete kulturminner per definisjon stor verdi.

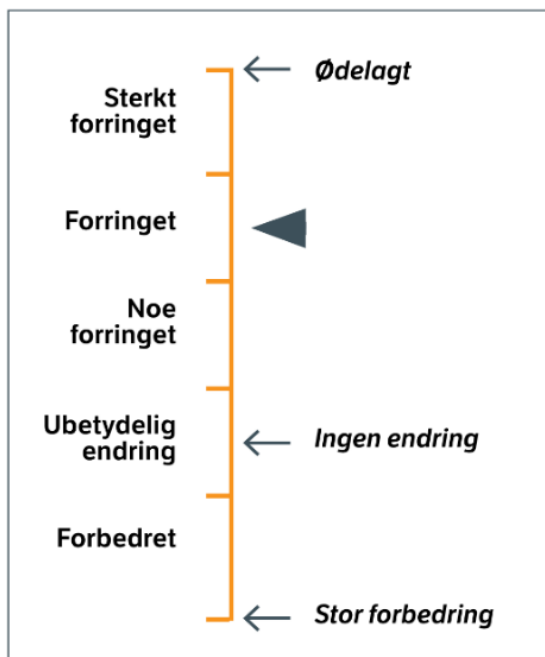
4.2 Kriterier for påvirkning

Påvirkning er et uttrykk for endringer som det aktuelle tiltaket vil medføre på et delområde/deltema. Vurderinger av påvirkning relateres til den ferdig etablerte situasjonen. Inngrep inngår kun i vurderingen av påvirkning dersom de gir varige endringer. Midlertidig påvirkning i anleggsperioden beskrives separat.

Vurdering av påvirkning gjøres for alle de verdivurderte delområdene. Skalaen som benyttes går fra sterkt forringet til forbedret. Ingen endring utgjør nullpunktet på skalaen. Ubetydelig endring representerer påvirkning nær null.

Skalaen på negativ side (forringelse) er mer finmasket enn skalaen på positiv side (forbedringer). For fagteamet "kulturarv" vurderes påvirkningsgraden ut ifra følgende oversikt:

Påvirkning	Landskapsnivå	Kulturmiljønivå
Sterkt forringet	Splitter opp det kulturhistoriske landskapet på en slik måte at det sterkt reduserer lesbarheten og forståelsen av sammenhenger. Bidrar til å ødelegge eller sterkt redusere verdien til viktige kulturmiljø. Skaper barrierer.	Ødelegger hele eller størstedelen av kulturmiljøet. Ødelegger den viktigste (mest verdifulle) delen av miljøet. Bidrar til at miljøets funksjon blir ødelagt. Tap av svært viktige enkeltelement.
Foringet	Splitter opp det kulturhistoriske landskapet og reduserer lesbarheten. Reduserer verdien av de enkelte kulturmiljøene. Bidrar til reduserte sammenhenger.	Berører store deler av kulturmiljøet. Reduserer miljøets funksjon. Tap av viktige enkeltelement.
Noe forringet	Splitter opp det kulturhistoriske landskapet, men dette kan fortsatt fungere som ett landskap uten vesentlig tap av lesbarhet. Svekker sammenhenger og forbindelseslinjer.	Berører en mindre viktig del av kulturmiljøet. Tap av mindre viktige enkeltelement. Svekker sammenhenger.
Ingen/ubetydelig endring	Ingen påvirkning/ubetydelig endring.	Ingen påvirkning/ubetydelig endring.
Forbedret	Gjenoppretter sammenhenger der det har vært brudd og bedrer kontakten mellom kulturmiljøer. Bidrar til restaurering av viktige kulturmiljø og kulturhistoriske landskapselement. Reduserer eksisterende negativpåvirkning eller tar bort støy.	Bedrer tilstanden vesentlig ved at eksisterende negative inngrep tilbakeføres. Bidrar til restaurering av kulturmiljøer eller kulturminner. Reduserer påvirkning eller tar bort støy.

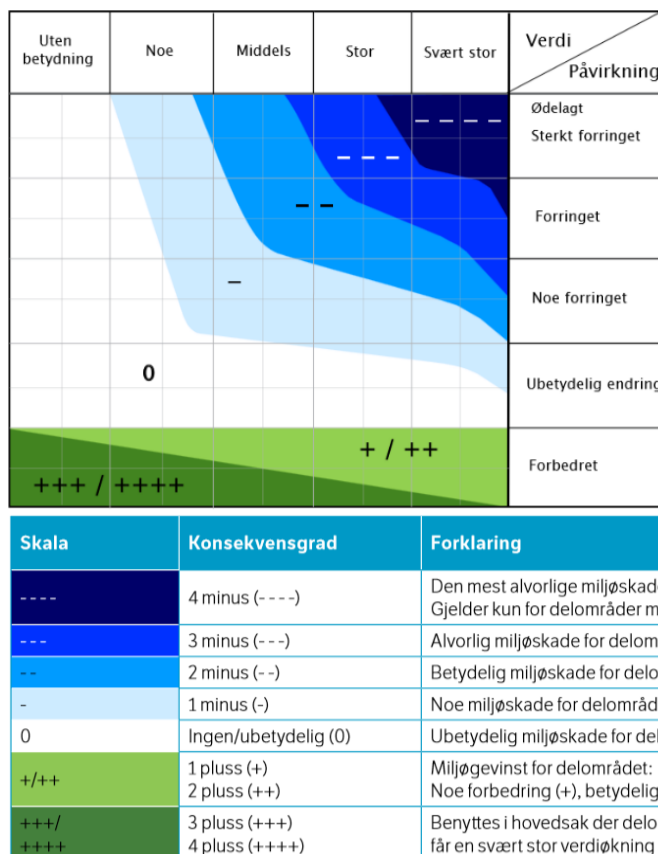

Figur 3: Over: Figuren viser nivåene av påvirkningsgrad man skal utrede (SSVs håndbok V712, 2018: 181). Under: Skala for vurdering av påvirkning. (Kilde: SVV sin håndbok V712)

4.3 Kriterier for konsekvens

Konsekvenser er de fordeler og ulemper et tiltak medfører i forhold til 0-alternativet. Konsekvens for et område eller et tema framkommer ved å sammenholde verdi og påvirkning i henhold til konsekvensvifta under.

I vifta utgjør verdiskalaen x-aksen, og vurdering av påvirkning finnes på y-aksen. Skalaen for konsekvens går fra 4 minus til 4 pluss. De negative konsekvensgradene er knyttet til en verdiforringelse av et delområde, mens de positive konsekvensgradene forutsetter en verdiøkning, etter at tiltaket er realisert, jf. side 119 i håndbok V712.

Figur 4: Illustrasjonen viser tabell med skala og veiledning for konsekvensvurdering av delområder

4.4 Avgrensning av temaet

Fagtemaet kulturarv omfatter spor etter menneskers virksomhet gjennom historien knyttet til kulturminner, kulturmiljøer og kulturhistoriske landskap. Konsekvensutredningen omfatter både automatisk fredete og nyere tids kulturminner, (bygninger, anlegg, gater parker, ol.), innenfor planområdet og influensområdet. Hovedfokus i utredningen er nyere tids kulturminner.

4.5 Kunnskapsgrunnlag

Utredningen er skrevet på bakgrunn av offentlig tilgjengelig informasjon ved søk i databaser. Det er tatt utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon fra datakilder som kart, ortofoto, overordna planer og føringer, fylkeskommunale planer, kommunale planer og temaplaner. Følgende registre er spesielt brukt:

- > Beskrivelse av planlagt tiltak som skal hjemles i planforslaget.
- > Planens begrensning, evt. varslingsområde for planarbeidet (PDF og dwg) og influensområde.
- > Mulighetsstudie av 01.03.2019.
- > Sentrumsplanen "Kristiansund Sentrum".
- > Askeladden er Riksantikvarens database for registrerte kulturminner og kulturmiljøer.
- > Digitalt Museum sin fotografidatabase.

- > Statens kartverk.
- > Byggesaksarkivet.

4.6 Befaring

Det er ikke gjennomført fysisk befaring av planområdet i forbindelse med arbeidet.

4.7 Usikkerhet

Utredningen er basert på kjent kunnskap om kulturminneverdier, formell vernestatus og vurdering av verneverdi gjennom registreringer og hensynssoner. Det kan ligge usikkerhet i forhold som ikke er avdekket, herunder eventuelt behov for arkeologisk registrering i arealer som berøres av tiltaket.

Løsningene er ikke endelig detaljert, og dette kan også være en usikkerhetsfaktor i vurderingene.

5 FORUTSETNINGER

5.1.1 Lovverk

Vernetyper deles inn i tre hovedkategorier:

- > Kulturminner er enten formelt fredet etter kulturminneloven
- > Formelt vernet ved regulering etter plan- og bygningsloven
- > Kommunalt/statlig listeført

Kulturminneloven:

Et fredet anlegg har nasjonal verneverdi. De fredete kulturminnene har de mest detaljerte føringene som er nedfelt i fredningsbestemmelsene. Ved nyere fredningsvedtak er det utarbeidet formål og detaljerte bestemmelser. Normalt vil en fredning omfatte både interiør og eksteriør. Ved ønske om inngrep i fredete bygninger må tiltakshaver søke Kulturminnemyndighet om dispensasjon fra fredningen. Arbeid ut over vanlig vedlikehold er søknadspliktig.

Vernet etter PBL:

Regulering til spesialområde bevaring eller hensynssone er kommunens fremste mulighet til å beskytte verneverdige kulturminner og kulturmiljøer. I databasen askeladden betegnes denne vernetyper som "Vernet etter PBL". (Askeladden er Riksantikvarens offisielle database over fredete kulturminner og kulturmiljøer i Norge.) Det er egne bestemmelser knyttet til spesialområdet/hensynssonen. Bestemmelsene fastsetter bruk og grenser for hva som kan tillates av endringer på eksisterende bebyggelse, og kan angi hva slags nybygg som kan oppføres innenfor området.

Kommunalt listeført:

Den største gruppen av de registrerte kulturminnene er ikke formelt fredet eller vernet, men listeførte som bevaringsverdige. I Askeladden betegnes denne vernetyper som "kommunalt listeført".

Statlig listeført:

Kulturminner som anses som verneverdige av staten, men som ikke har formelt vern etter lov. Inneholder hovedsakelig verneklasse 2 fra statlige verneplaner. Verneklasse 2 innebærer at den statlige eier selv skal ivareta objektene og sørge for vern etter plan- og bygningsloven. Et vern etter verneklasse 2 forankres lokalt i sektoren/virksomheten i samarbeid med Riksantikvaren. Det er fylkeskommunen og Sametinget som skal uttale seg til planforslag og som derfor har ansvaret for å vurdere eiendommer i verneklasse 2 i forbindelse med en arealplan.

5.1.2 Nasjonale føringer

Sammen med forvaltningen av naturressurser utgjør kulturminner og kulturmiljø hovedelementene i en samlet miljø- og ressursforvaltning. I følge nasjonale retningslinjer for miljøforvaltningen skal mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø tas vare på og et representativt utvalg skal prioriteres for vern. Grunngivelsen for å ta vare på kulturminner og kulturmiljø er at de har verdi som kilde til kunnskap, som grunnlag for opplevelse og som bruksressurs.

Følgende nasjonale retningslinjer, planer og føringer legges til grunn i forvaltningen. For nærmere informasjon om føringene vises til nettsiden: <https://www.regjeringen.no/>

I St.meld. nr. 16 (2004–2005) «Leve med kulturminner» presenterer regjeringen en handlingsplan for kulturminnepolitikken frem mot 2020.

Stortingsmelding nr. 35 (2012–2013) Fremtid med fotfeste viderefører mye av hva som står skrevet i Stortingsmelding nr. 16. Målet i Stortingsmelding nr. 35 er at kulturminnepolitikken skal forvalte de kulturhistoriske verdiene på lang sikt som et kulturelt og miljømessig ressursgrunnlag for morgendagens samfunn (jf. s. 5–6).

Regjeringens kulturminnepolitikk er ytterligere konkretisert og utdypet i Stortingsmelding nr. 23 (2001–2002) Bedre miljø og tettsteder. Nasjonale mål for kulturminner og kulturmiljø.

Riksantikvarens bystrategi 2017-2020:

Riksantikvarens bystrategi inneholder Riksantikvarens anbefalinger om hvordan viktige historiske bymiljøer skal forvaltes. Noen av de viktigste anbefalingene i strategien er:

- > *Mer tilpasning, mindre kontrast* - Nybygg og endringer i de viktigste historiske byområdene bør i større grad videreføre byggeskikken og tilpasses det eksisterende bygningsmiljøet i høyde, volum, utforming og materialbruk.
- > *Verdiene bestemmer virkemidlene* - Begrunnelsen for vern må være tydelig, og skal være premiss for hvilken bevaringsløsning som velges. Dersom opplevelsesverdiene til bygningsmiljøet er viktigst, kan bevaring av fasadene være løsningen.
- > *Kvalitet skal vektlegges* - I de viktigste historiske bymiljøene skal nybygg, rehabilitering og endringer på eksisterende bygninger, være av høy kvalitet.
- > *Byreparasjon* - I bymiljøer hvor det tidligere er gjort uheldige grep, kan det gjennomføres byreparasjon. Dette kan være tilbakeføring eller oppføringer av nye bygninger som ivaretar miljøets egenart.
- > *Høyhus og fortetting* - Fortetting i historiske bymiljøer og høyhus kan være gode grep som del av en bærekraftig og klimavennlig byutvikling.

5.1.3 Regionale planer og føringer

Regional delplan for kulturminner, Møre og Romsdal fylkeskommune:

Regional delplan for kulturminner av regional og nasjonal verdi har som hovedformål å utvikle strategier for forvaltning, formidling og bruk av kulturarven i Møre og Romsdal. Det er videre et mål at planprosessen skal være med på å heve kunnskapen om regionen sine kulturarvverdier. De skal utvikles felles verdiforståelse og samhandling og skape et bedre samspill mellom vern, bruk og verdiskaping. Planen skal gi en presentasjon av et utvalg viktige automatisk fredete kulturminner og en oversikt over kulturminner fra nyere tid som har regional og nasjonal verdi, samt lage handlingsprogram for hvordan de kan tas vare på. (...) Planen vil bli lagt til grunn for fylkeskommunen sine

innspill til kommunal planlegging og ellers for prioritering av vernetiltak, restaureringsarbeid, formidling og tilskuddsforvaltning. Kommunene vil bli oppfordret om at vedtatt plan med oversikt over kulturminner og kulturmiljø av regional og nasjonal verdi skal vurderes for innarbeiding i kommuneplan og detaljplaner. I planen nevnes konkret for Kristiansund: gjenreisningsbyen som er av nasjonal verdi, og utendørsscenen av regional verdi.

Regional delplan for attraktive byer og tettsteder (2015):

Formålet med planen er å legge til rette for en framtidssrettet utvikling av Møre og Romsdal fylke gjennom å utvikle funksjonelle arbeids-, bo- og serviceregioner (ABS-regioner), fremme en mer bærekraftig by- og tettstadsutvikling og styrke samordnet bosted-, areal- og transportplanlegging i og mellom kommunene. Hensikten er å gi føringer for arealbruken i sammenheng med den fysiske planleggingen og lokaliseringen av handel og andre typer funksjoner i kommunene. Kristiansund er nevnt som en av 4 regioner i fylket.

5.1.4 Kommunale planer og føringer

Kommuneplan:

Kommuneplanens arealdel, vedtatt i 2011, unntok sentrum fra planområdet. Bestemmelser og retningslinjer inneholder likevel noen premisser for planarbeidet.

Kommunedelplan for sentrum:

Planen ble vedtatt i august 2021. Planen er den juridiske planen for området.

Planområdet er avsatt til nåværende og fremtidig offentlig tjenesteyting, samferdsel og teknisk infrastruktur og blå/grønnstruktur. Hele planområdet (del av NB området for sentrum) er avsatt til hensynssone bevaring, med tilhørende bestemmelser. Folkets hus og del av Langveien skole er avsatt med egne hensynssoner.

I hensynssonene er det lagt vekt på at utbygging skal innordne seg bymønsteret og arkitekturen i gjenreisningsbyen. Bygningstilgjør og enkeltbygninger som er vurdert som spesielt verneverdige er omfattet av et mer finmasket nett av hensynssoner mens fredede enkeltobjekter får båndlegging i henhold til kulturminneloven.

5.1.5 Verneplaner og retningslinjer

Kulturminnegrunnlag

Tiltaket ligger innenfor NB!-område (nasjonale verneverdier i by), delområde «Kristiansund Sentrum». Dette utløser krav til konsekvensutredning. Planen må derfor bl.a. vurderes opp mot verdivurderingen av NB! -området, og vurderingen av tålegrense, jf. veileder til NB! -registeret veileder for når tiltak etter vedlegg II skal konsekvensutredes (kap. 2 og 3.2.12).

NB-registeret er Riksantikvarens database over byer og tettsteder i Norge med kulturmiljøer som har nasjonal interesse. Registeret omfatter 75 byer der sporene etter 1000 års byhistorie er kartfestet. De historiske byene og tettstedene opplever nå et omfattende utviklingspress som følge av den sterke urbaniseringen som preger dagens samfunnsutvikling. NB!-registeret angir områder hvor det må vises særlige hensyn i forbindelse med videre forvaltning og utvikling. Det innebærer ikke formelt vern at et kulturmiljø er med i NB!-registeret, men det gir et grunnlag for angivelse av nye hensynsoner iht. plan- og bygningsloven. Områdene kan også gi grunnlag for innsigelse ved nye arealplaner. Det kan heller ikke utelukkes at noen NB!-områder bør fredes eller at det finnes objekter i disse som på sikt kan vise seg å måtte sikres etter kulturminneloven.

havna mellom de tre øyene Kirkelandet, Innlandet og Nordlandet. Dette fordi det var behov for utskipingshavn/ eksporthavn/tollsted for hollendernes handel med tømmer. Lille-Fosen fikk status som ladested underlagt Trondheim. Fra 1680-årene ble fiskeriene og fiskeeksporten igjen viktigst for tettstedet, og klippfiskproduksjon utviklet seg til en stor virksomhet midt på 1700-tallet. (Kilde: lokalhistorie WIKI)

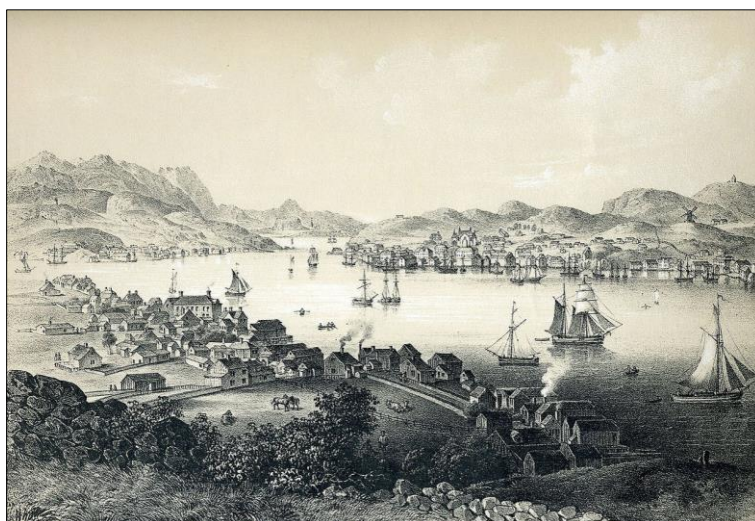
Kjøpstaden Christiansund

Den 29. juni 1742 fikk ladestedet status som kjøpstad og nytt navn, Christiansund, av kong Christian VI. Byen utviklet seg hurtig og ble en viktig by for fiskehandel. Dette trakk utenlandske kjøpmenn til byen, spesielt britiske. Klippfiskproduksjon tok til igjen, etter en nedgang på 1600-tallet, og midt på 1700-tallet utviklet dette seg til en stor virksomhet. De mest driftige av kjøpmennene i Kristiansund skaffet seg kontroll over alle ledd i klippfiskproduksjonen: de kjøpte opp fiskeværene og innførte et system som ble kalt for værtvang. De tok imot fangsten og sto for produksjonen av klippfisk, og de var eksportører. Milnbrygga og Milnbergan, midt i Kristiansund sentrum, er viktige kulturminner fra denne tiden. Klippfisken skulle eksporteres og i årene etter 1776 bygde byen opp en stor skipsflåte med flere skipsverft og reperbaner. Videre fram mot 1806 hadde næringslivet i Kristiansund en eksplosjonsartet utvikling, hvor byen ble tilført store rikdommer.

Spansketida

"Spansketida" er betegnelsen på perioden fra 1830 og utover. I denne perioden kom spanske skip til Kristiansund for å kjøpe klippfisk direkte fra kjøpmennene i byen. Rikdommen denne perioden tilførte byen var viktig for utviklingen av næringslivet.

Midt på 1800-tallet ekspanderte klippfiskproduksjonen ut over det fiskeriene på Nordmøre, Romsdal og Trøndelag ga av råstofftilgang. Byens kjøpmenn måtte derfor satse på oppkjøp av råfisk i Lofoten og Finnmark for å kunne tilfredsstille etterspørselen. Byen fikk en stor flåte av små seilfartøyer, jakter og galeaser til denne trafikken. Markedet ble også utvidet, blant annet til Amerika.

Figur 9: Kristiansund havn omkring 1840. 100 år tidligere var navnet på stedet Lille-Fosen. Kilde: "Norge fremstillet i Tegninger" 1848 by Chr. Tønsberg.

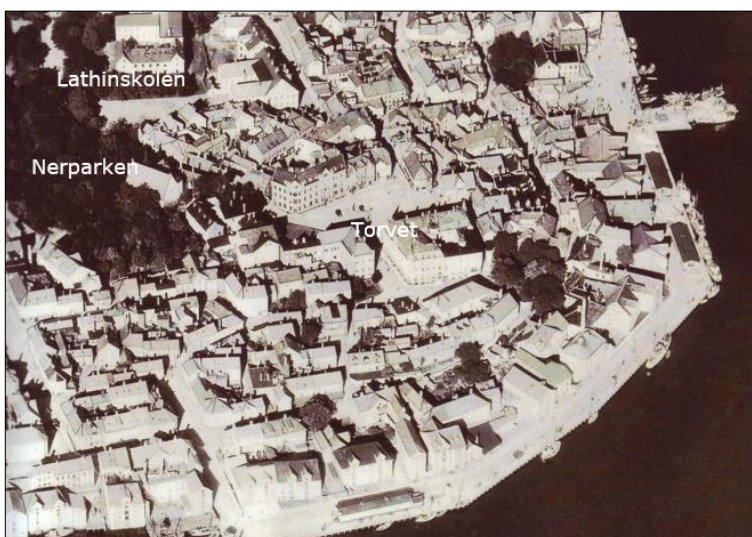
I 1884 ble klippfisknæringen rammet av et økonomisk krakk som rammet alle firmaer i bransjen hardt. Krakket skyldtes et plutselig fall i prisene på markedet i Spania, med det resultat at alle klippfiskeeksportører, med ett unntak, gikk konkurs. (Kilde: Egil Husby: En bank for by og bygd. Nordmøre Sparebank 150 år. 1835–1985. s.111.)

Byen før krigen

Kristiansund var på slutten av 1800-tallet beskrevet som en vakker by med mange store kjøpmannsgårder og sjøboder eller brygger. Byen var likevel preget av at det ikke var noen spesiell reguleringsplan for oppføring av bygninger. Dette skulle vise seg å være upraktisk da bilene på 1900-tallet gjorde sitt inntog i bybildet.

Figur 10: Postkort datert 1914 med foto av Latinskolen, eller den KOHAS, Høgre Skole, på Kirkelandet i Kristiansund, fotografert fra Kirketårnet på Kirkelandet Kirke. Kilde: Digitalt museum.

Figur 11: Flyfoto av Kristiansund sentrum 1938. Midt i bildet sees det gamle torvet, øverst til venstre del av Langveien skole, Latinskolen og parken. Kilde: Digitalt museum.

Byen bestod i hovedsak av trehus med stående panel, men utover første halvdel av 1900-tallet ble det bygget flere murhus og større bygårder. Blant nevneverdige bygg som preget Kristiansund på den tiden var Festiviteten, Norges Banks filial, Grand Hotell og kirken. I Vågen, som ligger nord for sentrum, fikk man også utvikling av skipsverft og annet maritimtrettet næringsliv.

Før krigen var området ved Kongens plass preget av bygninger med viktige samfunnsfunksjoner, slik som "Lathinskolen" (senere Langveien skole), "Pigeskolen", "Almueskolen" og den gamle kirken i parken vest for skolen. I området lå det også små og mellomstore bygårder og byhus knyttet til ett i hovedsak selvgrodd gatemønster. Her lå også byens fengsel i perioden 1865-1940. "Skolegaden" (som finnes i dag), krysset området i tilnærmet rett linje øst-vest, mens Langveien delvis fulgte dagens trasé i retning byens torg som lå sør for planområdet. (Lokalihistorie WIKI)

Figur 12: Kart som viser området i 1887. Her sees bl.a. Latinskolen, kirken, og torvet. Kilde: Finn.no.

Figur 13: Kart som viser området i 1887. Her sees bl.a. Latinskolen, kirken, og torvet. Kilde: Finn.no

Bombing og krigstid

I april 1940 ble Kristiansund bombet av tyske fly. Etter bombingene var store deler av byen totalskadd. Rundt 800 av byens 1300 bygninger ble helt eller delvis ødelagt, noe som tilsvarer 28 prosent av landets samlede krigsskader på bygninger under 2. verdenskrig. De sentrale delene av Kirkelandet og Nordlandet, som ble ødelagt ved bombingene, ble totalt omregulert i etterkant av krigen.

Figur 14: Kristiansund etter bombingene våren 1940, med Vestsiden skole i bakgrunnen. Kilde: Digitalt Museum.

De fleste innbyggerne som hadde blitt bostedsløse måtte bo i brakker til krigens slutt. Den gamle trehusbyen med selvgrodd struktur på ferdssåre og eiendomsgrenser ble erstattet av rette gateløp og akser som er rettet mot storslagne naturmotiver. (Kilde: Gjenreisingsbyen.no: Bombingen av Kristiansund.)

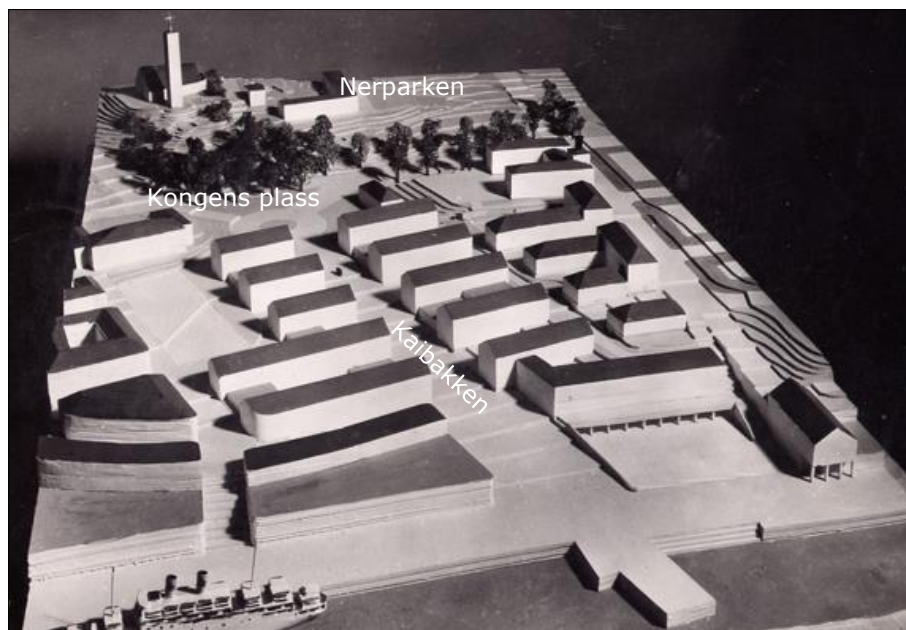
Gjenreisningen

På grunn av de store krigsskadene vedtok administrasjonsrådet den 26. juli 1940 å etablere et eget gjenreisningsinstitutt i Kristiansund, som det eneste i landet. Arbeidet med gjenreisningsplanen ble ledet av professor Sverre Pedersen. Etter hvert ble arkitekt Erik Rolfsen tilsatt som leder av BSRs avdelingskontor i Kristiansund, frem til årsskiftet 1942/43, da han ble overført til gjenreisningsdepartementet i England. Han fikk i hovedsak ansvar for utarbeiding av soneplan for Kristiansund. Arkitekt Arne Korsmo ble tilsatt som byarkitekt i 1940, en stilling han hadde til 1942 da han ble avløst av Karsten Stang. I tillegg var flere lokale og nasjonalt kjente arkitekter engasjert for å planlegge enkeltbygg.

Kristiansunds byplan er klart påvirket av et klassisistisk planideal, med utsiktsakser og sentrale plassdannelser. De to hovedaksene er Langveien, som peker mot Freikollen, og Kaibakken (Oppfarten), som går fra havnen opp til sentralplassen Kongens plass. Oppfarten peker mot Tustnastabben i øst, tidligere også via sentrum i stålfagverksbuen i Nordsundbrua, som ble revet på slutten av 1990-tallet.

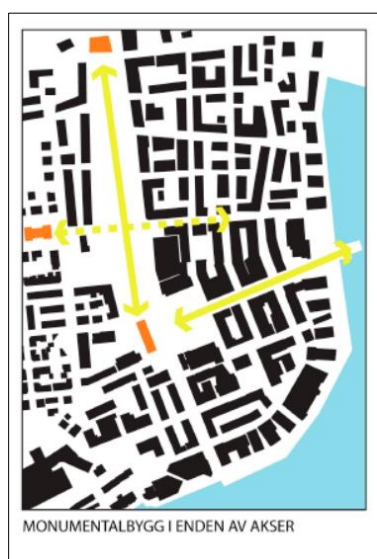
Et annet byplanmotiv er havnefronten på begge sider av Oppfartens nedre ende. Havnefronten har stort slektskap med bebyggelsesmønsteret i de eldre

kjøpmannstunene som opprinnelig omkranset havnen. Disse hadde tilbaketrukne våningshus med langfasaden mot havna og et fremskutt sjøhus/brygge på hver side, ofte med gavlveggen mot havnen.

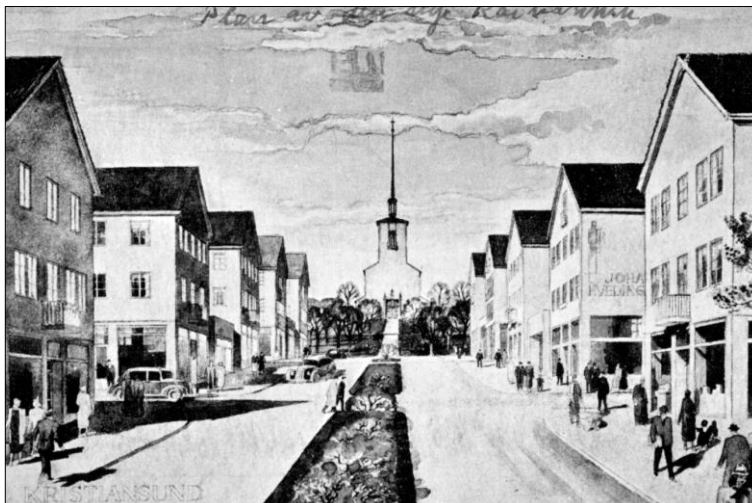

Figur 15: Modellbilde av Sverre Pedersens byplan. Merk at kirken på et tidspunkt var planlagt som fond motiv på Barmannshaugen vest for parken, i enden av Kalbakken. Etter en lengere tids diskusjon ble kirken bygget i Roligheten. Kilde: Gjenreisningsbyen.no

Ellers sto hagebyideen sterkt i byplanen, blant annet med et sentralt parkdrag som løper nordover fra sentralplassen Kongens plass til det går over i det gamle grønt-draget ved drikkevatnanlegget "Vanndammen" og videre via Kringsjø ut til havet. Dette parkanlegget lå parallelt med utsiktsaksen Lyngveien. Sverre Pedersen trakk sammenligninger med parken i Versailles, med utsiktsakse som fortapte seg i det fjerne.

Figur 16: Monumentalbygg i enden av akser. Presentasjon av forslag til planarbeid 2013: Kilde: C.F. Møller Architects.

Figur 17: Tegning av den nye Kaibakken (Oppfarten) etter den vedtatte reguleringsplanen etter 1945. Kilde: Gjenreisningsbyen.no

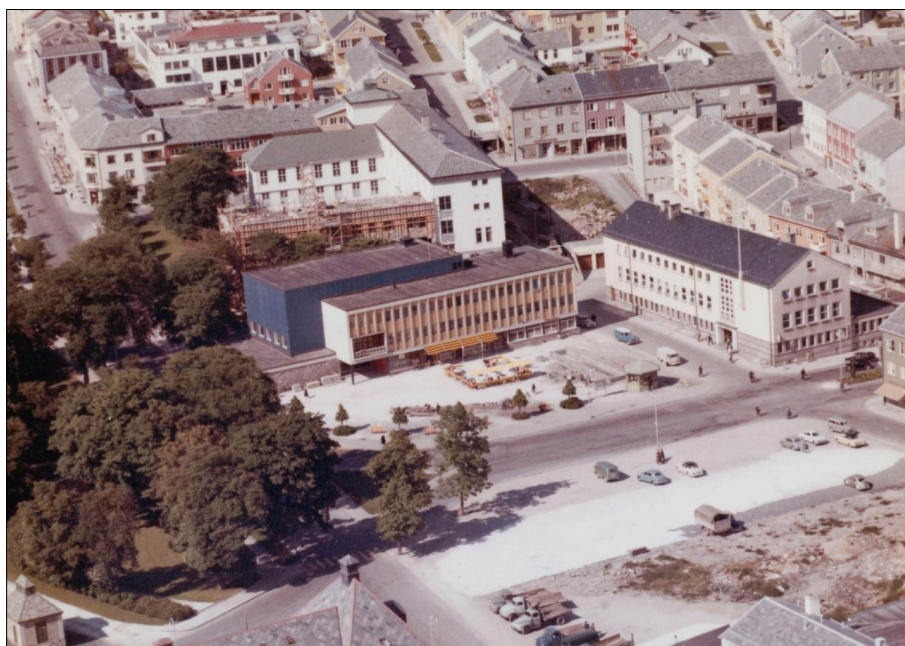
Bebyggelsen hadde klare funksjonalistiske trekk, men samtidig med klare sideblikk til det historiske, med røtter i lokal byggeskikk. Den tilbakeskuende og historiserende karakteren medfører at noen mener den er et tidlig eksempel på postmodernisme. I de mest sentrale byområdene ble det oppført branntrygg bebyggelse, for en stor del i armert betong. Dette var naturlig som følge av kravet, men også et resultat av en funksjonalistisk materialtankegang. Det langt mer tradisjonelle saltaket, som ble benyttet på de fleste av betongbyggene, brøt imidlertid med funksjonalismen. Volumsammenstillingen hadde, som nevnt, slektskap med oppbyggingen av de gamle kjøpmannstuene.

Flere av de saltakskronede betongbyggene hadde også andre trekk som ledet oppmerksomheten mot det maritime. Øverst i gavlveggen var det i enkelte tilfeller vinduslignende små balkonger. Betongbyggene fikk ofte også et foredlet preg gjennom mineralittpuss i duse nyanser av grått, grårosa, grågrønn, gråblå, samt andre tilsvarende farger. En del forretningsbygg hadde butikkskilt med emblem som illustrerte firmanavn og bransje. For eksempel Sverdrup Bokhandel med sverdsymbol, og Løveapoteket med løve. Butikkskiltene var også nøye inkorporert i fasadens komposisjon og design. De fleste forretningsbyggene var kombinasjonshus, med forretning i første etasje og kontor og eller bolig i de 2 øverste etasjene.

I følge Riksantikvaren er Kristiansund kan hende den mest særpregede gjenreisningsbyen etter andre verdenskrig. I følge Sverre Pedersen selv er byen hans hovedverk. (Kilde: Riksantikvaren, NB-registeret).

Nyere tid

1950-årene var preget av gjenreising og et rikt sildefiske om vintrene. Byen hadde på denne tiden også en trålerflåte som skaffet råstoff til klippfiskproduksjonen. 1. januar 1964 ble Grip som da var landets minste kommune, innlemmet i Kristiansund. Deler av Nordlandet hadde fram til nå vært en del av daværende Bremsnes kommune, men ble overført til Kristiansund.

Figur 18: Flyfoto ca. 1963, over Kongens plass, midt på bildet sees Folkets hus, og ovenfor Langveien Ungdomsskole (nyfløya er under bygging), over gaten til høyre sees postkontoret og telegrafafen. Kilde: Nordmøre museum.

På slutten av 1960-årene var Kristiansund nesten ferdig gjenreist. Det var tid for å se nærmere på utsmykking av offentlige rom. Flere krigsminnesmerker ble avduket, og byen ble utvidet med nye bolig- og næringsområder.

I 1970 startet en ny og viktig kommunikasjons æra da flyplassen åpnet. Samme år startet arbeidet med Kristiansund som base for oljevirkomheten i Nordsjøen. Forsyningsbasen Vestbase åpnet i 1980. Sterkoder mekaniske verksted fortsatte med skipsbygging til 2003. Etter dette var det slutt på skipsbyggingsepoken. Nye Kristiansund sykehus ble åpnet i 1986 av daværende kronprinsesse Sonja.

6.2 Verdivurdering

Det følgende er en gjennomgang av nyere tids kulturminner og automatisk fredete kulturminner i influensområdet og planområdet med beskrivelse og verne vurdering.

6.2.1 Nyere tids kulturminner

Beskrivelse

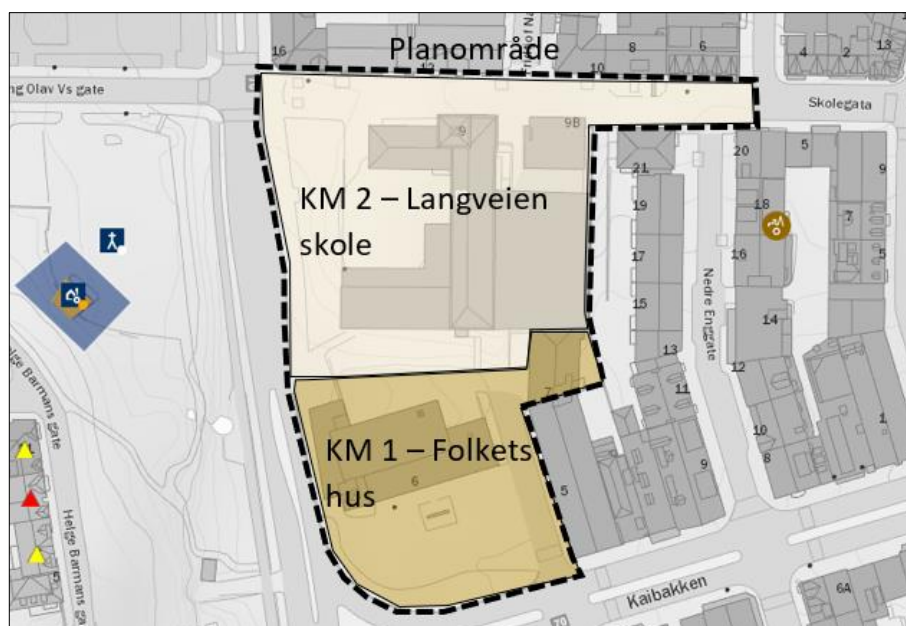
I punkt 2.1 i utredningsprogrammet står følgende under første delpunkt under sentrale temaer: *Hvilke kulturminner finnes, både arkeologiske og nyere tids?*

I det følgende kapitlet gjennomgås hvilke kulturminner og kulturmiljø som finnes i plan- og influensområdet, og hvilke verdi de er vurdert å ha.

Planområdet

Planområdet omfatter en sentral del av NB- området i Kristiansund sentrum. Her ligger Folkets hus og Langveien skole som hver for seg representerer viktige epoker i byens historie. Planområdet, samt Folkets hus og del av Langveien skole er avsatt til hensynssone bevaring av kulturmiljø i kommunedelplan for sentrum, vedtatt 2021. Ingen bygninger og anlegg er fredet etter kulturminneloven eller kommunalt/regionalt listeført.

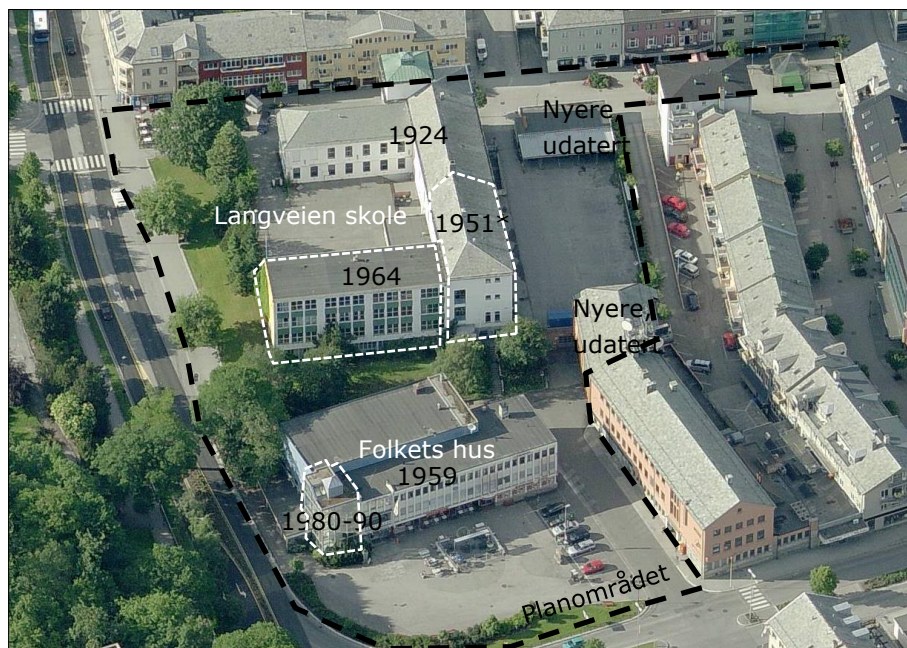
Planområdet er delt inn i Kulturmiljø 1 (KM1) Folkets hus. Her tas del av Kongens plass og tilliggende bygg med (mørkebrun i kart under). Langveien skole (KM2): Her tas skolebygninger, skolegård, parkareal og deler av skolegata med (lysebrun i kart under).

Figur 19: Registreringskart – Askeladden. Sort stiplet linje = Planområde, mørk oransje = kulturmiljø 1 (KM1) og lysere brun = kulturmiljø 2 (KM2). Kilde: COWI.

Planområdet				
Kulturmiljø 1 (KM1) – Kongens plass 6 - Folkets hus	Folkets hus	K89	1959 1961*, tilbygg ca. 1980-90.	Registrert i NB-registeret (Nasjonale interesser i by), som del av delområdet Kristiansund sentrum. Hensynssone bevaring i KDP 2021.
Kulturmiljø 2 (KM2) Skolegata 9 - Langveien skole (Den høgre skole)	Langveien skole (den høgre skole)		1924	
	Tilbygg av sørfløyen		1951	
	Fløy mot Folkets hus		1964	

* Bygningen ble tatt i bruk i 1959 ifølge nettstedet gjenreisningsbyen.no, mens den ble tatt i bruk i 1961 jf. Tilstandsrapport for bæresystem fra Tonning og Lieng, datert 08.12.09.

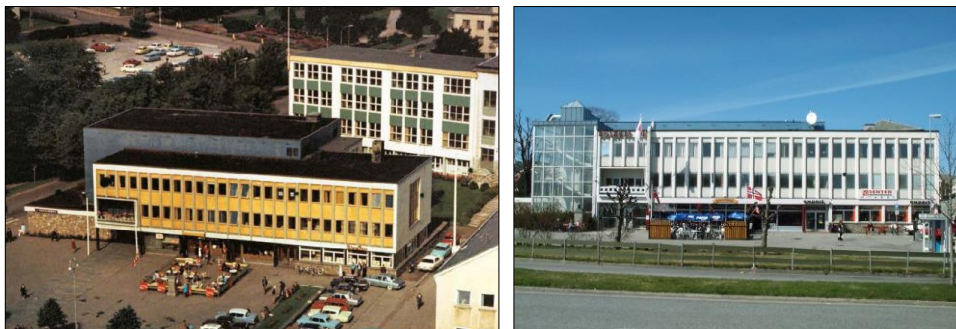
Figur 20: Oversiktsbilde for planområdet med bygninger, og byggeår. Kilde: Askeladden og COWI.

Kulturmiljø 1 (KM1): Kongens plass 6 - Folkets hus:

Folkets Hus danner byveggen mot Kongens Plass i nord. Bygningen stod klar til innflytting i 1959. Arkitekt var Ole Øvergaard. Bygget har et tilbygg i glass fra 1980-årene. Avisen Tidens krav, en skobutikk, og Westerheims is-bar fikk tilhold i bygget, men først og fremst var huset fagbevegelsens eget samlingssted. Foruten kontorer var det også en stor sal med scene i øverste etasje, og en mindre sal i etasjen under. På 1960-tallet og 1970-tallet ble det arrangert utallige dansefester og andre underholdningsarrangementer i Folkets Hus.

Folkets hus ble det første bygget som brøt med det arkitektoniske mønsteret i gjenreisningsbyen. Det nye bygget ble oppført med kubisk form, modernistiske trekk og flatt tak. Fargebruken er også endret til mindre kontrasterende farger. Bygningens interiør og tekniske tilstand er ikke vurdert i denne rapporten. Bygningene avsatt til hensynsone bevaring, med tilhørende bestemmelser i kommuneplanens arealdel og er avmerket i NB-registeret.

Kulturmiljø 1 omfatter også den del av Kongens plass som grenser inn mot Folkets hus. Plassen bør vurderes som helhet, men den delen som er innenfor planområdet utgjør en viktig helhet sammen med resten av Kongens plass, men også med Folkets hus. Plassgulvet er dels utflytende og nedslitt, og plassen er med bygulv, vegetasjon og materialbruk i begrenset grad utformet i tråd med visjonen i byplanen. Plassen er avsatt til hensynsone bevaring, med tilhørende bestemmelser i kommuneplanens arealdel og er avmerket i NB-registeret.

Figur 21: T.v.: Folkets hus ca. 1960. Kilde: Nordmøre museum. T.h.: Folkets hus idag. Kilde: gjenreisningsbyen.no

Kulturmiljø 2 (KM 2) Skolegata 9 - Langveien skole (Den høgre skole):

Langveien skole består av bygningsdeler fra flere byggetrinn. Det opprinnelige skolebygget er et nyklassisistisk bygg, et av de få som stod igjen etter bombingene av byen i 1940. Denne bygningen ble oppført i 1924, med en fløy langs Skolegata og en fløy i retning nord/sør langs Fritjof Nansens gate. Arkitekt for bygningen var Claus Hjelte. Arkitekturen representerer trekk fra de klassiske idealer gjennom en streng, symmetrisk fasadeutforming, en logisk løsning og monumentalitet. Dekorative elementer som dører, horisontale gesimsbånd, høye vinduer og klokketårnet referer til dette. Tårnets øverste element (et smalt spir) er delvis fjernet (se bilde under).

Den søndre fløyen ble forlenget og utvidet i oppsluttende stil i 1951. Tilbygget kan sees på som et tidlig eksempel på nyklassisisme. Et siste byggetrinn, i mer modernistisk og tidstypisk stil, stod ferdig i 1964. Tilbygget fikk tilpasset volum og valmtak. Det siste byggetrinnet ble lagt sør for skoleplassen, slik at bygningene dannet en hesteskoform. Skolen ble nedlagt etter skoleåret 2004-2005.

Figur 22: Bildet ved Langveien skole og musikpaviljongen i 1930-årene. Kilde: Digitalt museum.

Skolen er et sentralt, synlig og viktig landemerke i Kristiansund og ligger i et område hvor det har vært skoler i lang tid. Bygningens interiør og tekniske tilstand er ikke vurdert i denne rapporten. Bygningen er avsatt til hensynssone

bevaring, med tilhørende bestemmelser i kommuneplanens arealdel og er avmerket i NB-registeret.

Skolegata, forlengelsen av Olavs V's gate, er tatt med som del av kulturmiljø 4. Gaten er av byens eldre gateløp (fra før bombingene i 1940), og utgjør en viktig akse mellom byen og kulturhuset/Nerparken. Gaten hadde en rett og regulert fremføring også før 1940. Skolen er en viktig symbolbygning langs gaten, og den er plassert etter gatens retning og fasadevegg. Gaten er avmerket i NB-registeret.

Figur 23: T.v.: Foto fra Skolegata på Kirkelandet i Kristiansund, hvor vi ser Den Høgre skole, senere Langveien Ungdomsskole til høyre på bildet. Fotograf er Engvig og bildet er datert ca. 1930. Kilde: Nordmøre museums fotosamlinger. T.h.: Langveien skole, med den opprinnelige bygningen, fotografert i 2017 Kilde: Tidens krav.

Kongens plass 7 og Skolegata 9B:

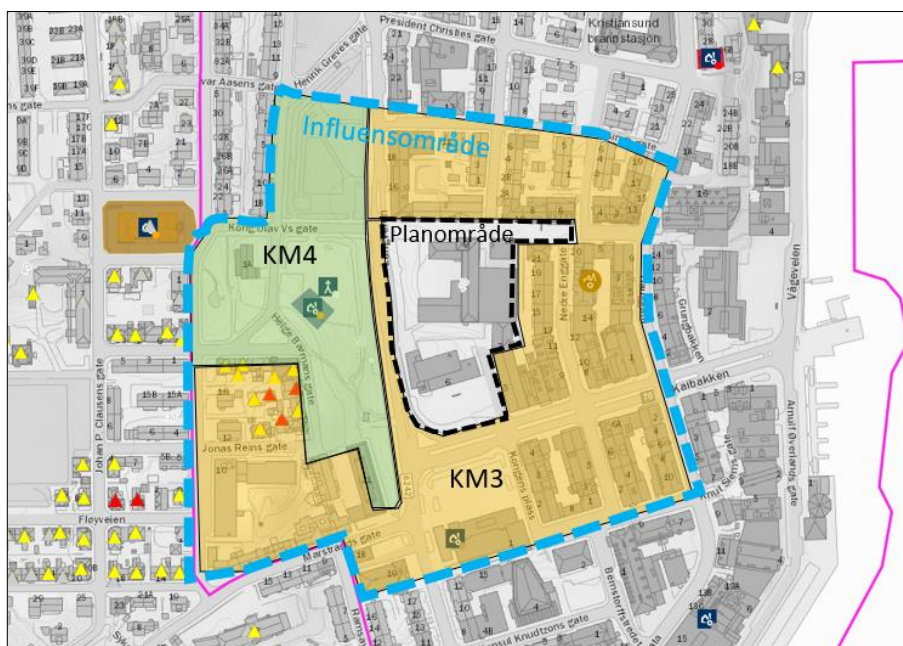
Kongens plass 7 er et tilbygg til Posthuset i retning nord. Skolegata 9B er et 1.etasjes paviljongbygg i skolegården mot Skolegata. Byggene er av nyere dato (etter 1972), men byggedato er ukjent. Byggene har ingen vernestatus, og er ikke vurdert i rapporten.

Influensområdet

Influensområdet omfatter de deler av NB- området for Kristiansund sentrum som ligger i tilknytning til planområdet. Influensområdet er avsatt til hensynssone bevaring av kulturmiljø i kommunedelplan for sentrum, vedtatt 2021. Ingen bygninger og anlegg er fredet etter kulturminneloven. Et fåtall bygninger og anlegg er kommunalt eller regionalt listeført.

Influensområdet er delt inn i to kulturmiljø: Kulturmiljø 3 (KM3) – Kongens plass med omkringliggende byområde. Dette er bykvartaler med Kongens plass og gatene omkring (gulfarge i kart under). Kulturmiljø 4 (KM4) – Nerparken. Dette omfatter den del av Nerparken som ligger innenfor planens influensområde (grønnfarge i kart under). Under vises et oversiktskart:

Figur 24: Registreringskart – Askeladden. Blå stiplet linje = Influensområde, gul farge = kulturmiljø 3 (KM3) og grønn farge = kulturmiljø 4 (KM4), lilla = Grense for delområde Kristiansund sentrum i NB-registeret. Kilde: Askeladden og COWI.

Område/ eiendom	Bygning/anlegg	ID:	Datering	Vernetype
Influensområdet				
Kulturmiljø 3 (KM3) - Kongens plass med omkringliggende byområde.	Kongens plass med omkringliggende gater.	K89	-	Registrert i NB-registeret (Nasjonale interesser i by), som del av delområdet Kristiansund sentrum. Hensynssone bevaring i KDP 2021.
	Tinghuset – Kongens plass 1			
	Posthuset – Kongens plass 5			
	Kongens plass 2-4			
	Nedre Enggate 11, 13, 15, 17, 21			
	Kong Olav V's gate 16			
	Helsings gate 8, 10, 12			
Kulturmiljø 4 (KM4) - Nerparken	Parkområdet	K89	1867	Registrert i NB-registeret (Nasjonale interesser i by), som del av delområdet Kristiansund sentrum.

Område/ eiendom	Bygning/anlegg	ID:	Datering	Vernetype
				Hensynssone bevaring i KDP 2021.
	Utendørsscenen	2269 84	1900- tredje kvartal	Listeført – regionalt verneverdig.
	Kirkested – Kirkelandet kirke (fjernet)	8483 7	-	Ikke fredet (fjernet)
	Festiviteten	2269 62	1914	Regionalt verneverdig. (ikke del av NB-området.

Figur 25: Flyfoto over plan- og influensområdet. Kilde: C.F. Møller Architects.

Kulturmiljø 3 (KM3) - Kongens plass omkringliggende byområde:

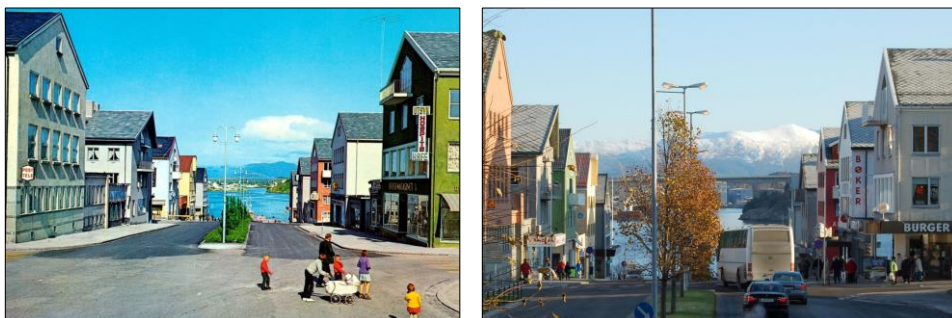
Kongens plass og Kaibakken (Oppfarten): KM3 ligger sentralt i Kristiansunds byplan. Kongens plass ligger der de to hovedaksene Langveien og Kaibakken eller Oppfarten møtes. Det er et svært sentralt punkt i byen. Kongens plass, og Kaibakken fremstår i hovedsak uendret i hovedform iht. byplanens idealer, med tidstypiske og dels godt bevarte etterkrigsbygninger omkring. Selve plassarealet fremstår noe utflytende, og er delt av plasskrevende kryss, gater og parkeringsplasser. I Pedersens byplan er plassen vist med en mer formel utforming, mindre vegetasjon (enn i dag) og med en stor rundkjøring (som ikke ble realisert) midt på torget. Kirkelandet kirke, som på et tidspunkt var planlagt som fond motiv på Barmannshaugen i enden av Kaibakken, ble heller aldri bygget der den var tiltenkt. Foran Barmannshaugen ligger i dag et kontorbygg oppført på slutten av 1970-tallet. Delområdet er ikke formelt vernet, men er avmerket i NB-registeret.

Det ligger flere tidstypiske og godt bevarte bygårder omkring Kongens plass. I det følgende beskrives de som ligger i nærhet til planområdet:

Figur 26: T.h.: Kongens plass 1970. Kilde: Nordmøre museum. T.v.: Kongens plass 2016. Kilde: 1881.no

Kongens plass 5 – Posthuset, og Kongens plass 2-4 - bygårder. Bygningene danner den østlige byveggen på torget og utgjør to av flere lameller på begge sider av Kaibakken. Post- og telegrafhuset ble oppført omkring 1947-50, de øvrige bygårdene i samme tidsrom. Bebyggelsen har klare funksjonalistiske trekk, samtidig som de er utformet med klare sideblikk til det historiske, med røtter i lokal byggeskikk. Blant annet er byggene gitt saltak.

Figur 27: T.v.: Kaibakken (Oppfarten) sett fra Kongens plass, med Posthuset til venstre og Kongens gate 4 med Utsyn kafe til høyre, i 1950 årene. Kilde: Nordmøre museum. T.v.: Nyere foto tatt i samme retning av Harald Oppedal. Kilde: Wikipedia.

Kongens plass 1 – Tinghuset. Bygget er oppført 1968 i modernistisk stil, og utgjør den søndre byveggen på Kongens plass. Dekorasjonen "Fru Justitia" som pryder forsiden, er laget av Aud Volckmar. Bygningen ble tegnet med en bensinstasjon mot Langveien. Bygningen er i hovedsak bevart eksteriørmessig. Fargebruken er noe endret, bensinstasjonen er ombygget, men ellers fremstår bygget som opprinnelig.

Figur 28: T.v.: Postkort av Tinghuset, datert 1968. Kilde: Nordmøre museum. T.h.: Tinghuset 2017. Kilde: Finn.no

Kulturmiljø 4 (KM4) – Nerparken:

Parkanlegget: Ligger vest for Langveien, mellom Kongens plass og Kirkelandet kirke. Parkanlegget var byens første og ble anlagt i 1867. "Selskabet for Christiansunds Byes Økonomiske Vel" ønsket å pynte opp mellom Walters gård og "Lyshaugen", som i dag kalles Kirketomta. Før krigen var deler av parken nord for Kong Olav V's gate en gravlund. Parken ble betydelig utvidet i retning nord mot den nye kirken som ble oppført i etterkrigsårene. I parken står det et minnesmerke etter fallende soldater fra 1. og 2. verdenskrig. Byfossen som ble laget til 250-års jubileet 1992, er en fantasi over Byvåpenet. Vest for parken ligger ærverdige Festiviteten, oppført 1914, som er byens kulturhus. Bygningen danner et sentralt fondmotiv i enden av Kong Olav V's gate/Skolegata. I parken ligger også kunstforeningens hus. Bygget er ikke listeført, men utgjør et lite og tidstypisk bygg fra etterkrigstiden. Delområdet er avsatt til hensynssone bevaring, med tilhørende bestemmelser i kommuneplanens arealdel og er avmerket i NB-registeret.

Kirketomta: Kirkested for Kirkelandet kirke før den ble bombet i 1940. Bygningen er fjernet, og er i dag avmerket som ikke fredet i SEFRAK-registeret. Eldre foto viser plassen om en grusplass, tilknyttet utendørsscenen, men plassen er i dag asfaltert med avmerkede parkeringsplasser.

Utendørsscenen: Scenen står ved den såkalte Kirketomta. Utendørsscenen ble oppført i etterkrigstiden. Bygget har et særpreget overbygg i betong. Scenen er nylig pusset opp. Scenens tilknytning til plassen foran er redusert ved at plassen benyttes til parkering og søppeldunker. Scenen er avmerket som regionalt verneverdig (regionalt listeført).

Figur 29: T.v. Foto fra Langveien, hvor man ser gamle Kirkelandet kirke til høyre. Bildet er datert til 1883. Kilde: Nordmøre Museums fotosamlinger. T.h.: Langveien, sett i retning sør. Kirketomta og parken til høyre. Kilde: 1881.no.

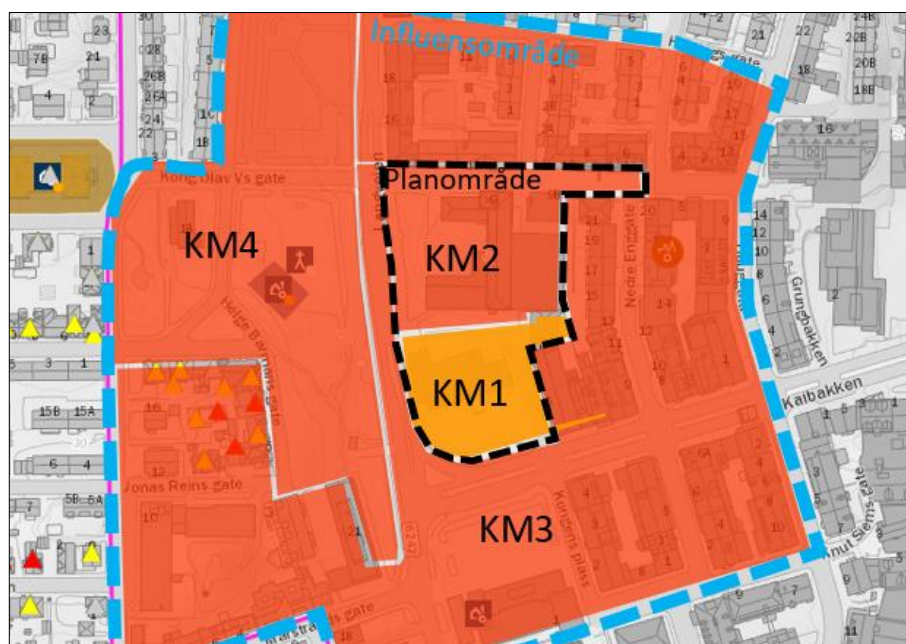
Kvartalet Moses plass, Helge Barmannsgate, Fredrik Selmers gate: Kvartalet, som delvis overlevde bombingene i 1940, er sammensatt av murgårder og trehus fra 1800-tallet og bygninger fra mellomkrigs- og etterkrigstiden. Bebyggelsen består av bygårder og byvillaer. Det meste bebyggelsen er kommunalt listeført (SEFRAK). Deler av bebyggelsen er endret, eller ombygget i nyere tid.

Verdisetting

I det følgende utredes kulturhistorisk verdi for kulturminner og kulturmiljøer i plan- og influensområdet.

Planområdet

Kulturhistorisk verdi for Kulturmiljø 1 og kulturmiljø 2 vurderes separat. Kart for verdisseting er lagt inn under.

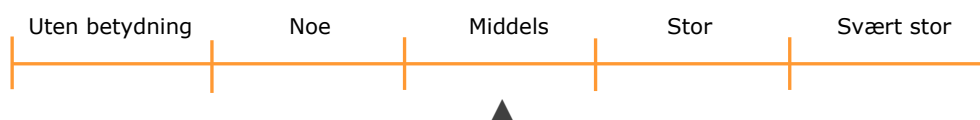

Figur 30: Utkast til verdikart for planområdet. Kilde: Askeladden og COWI.

Kulturmiljø 1 (KM1): Kongens plass 6 - Folkets hus: KM1 er samlet vurdert å ha middels kulturhistorisk verdi. Verdien er knyttet til arkitektonisk verdi og opplevels- og kunnskapsverdi. Bygningens verdi gjenspeiles av at den har en sentral og synlige beliggenhet ved Kongens plass, sentralt i Pedersens byplan. Bygningen utgjør en sentral byvegg, og har en viktige funksjon i byen, det gir den også symbol- og identitetsverdi. Bygningen er oppført i en tidstypisk modernistisk stil, som det første i sitt slag i gjenreisningsbyen Kristiansund. Bygningen er til dels godt bevart, med hovedform av to overlappende lameller, og fasadematerialer. Bygningen er i nyere tid en del endret fra opprinnelig utseende. Blant annet har bygget fått et tilbygg i glass mot nordvest, nyere tresøyler ved restaurant og ikke kontrasterende farger i fasaden. Dette påvirker den arkitektoniske helheten og symmetrien i bygget og reduserer opplevelsen av bygningen sett fra torget. Bygningen er avsatt til hensynssone bevaring i KDP 2021 og er avmerket i NB-registeret.

Verdien for KM1 er samlet vurdert til å være: **middels**.

Kulturmiljø 2 (KM2) Skolegata 9 - Langveien skole (Den høgre skole): KM2 er samlet vurdert å ha stor kulturhistorisk verdi. Verdien er knyttet til arkitektonisk verdi, opplevels- og kunnskapsverdi.

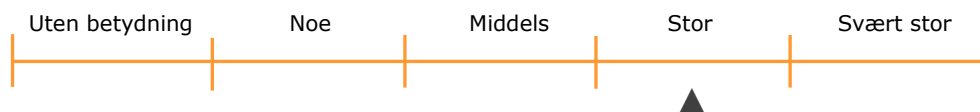
Det opprinnelige nyklassisistiske skolebygget oppført 1924, fremstår i stor grad som opprinnelig og er vurdert å ha stor kulturhistorisk verdi. Bygningen er oppført i en tidstypisk arkitektur, gjennom en streng, symmetrisk fasadeutforming og monumentalitet. Dekorative elementer som dører, horisontale gesimsbånd, høye vinduer og klokketårnet er godt bevart. Verdien ligger også i at bygget representerer et å få hus i sentrum som overlevde bombingene i 1940. Bygningen er et viktig historiske forankringspunkt i byen og har en symbol- og identitetsverdi, som sentral skole og landemerke.

Tilbygget på fløyen i sør fra 1951 er gitt stor kulturhistorisk verdi. Bygget er oppført i dels oppsluttende stil og form, et tidlig eksempel på etterkrigs ny klassisme. Utformingen er noe enklere og mer funksjonalistisk enn det opprinnelige bygget.

Det siste byggetrinn fra 1964 er gitt middels kulturhistorisk verdi. Bygget er gitt en modernistisk og tidstypisk stil. Bygget speiler seg både i skolens arkitektur og i Folkets hus utforming. Klasserommene har store vinduer, mens gavlveggen er uten vinduer. Bygningen har et tilpasset volum og er bygget med valmtak. Klokken gir hint om funksjonen som skolebygning.

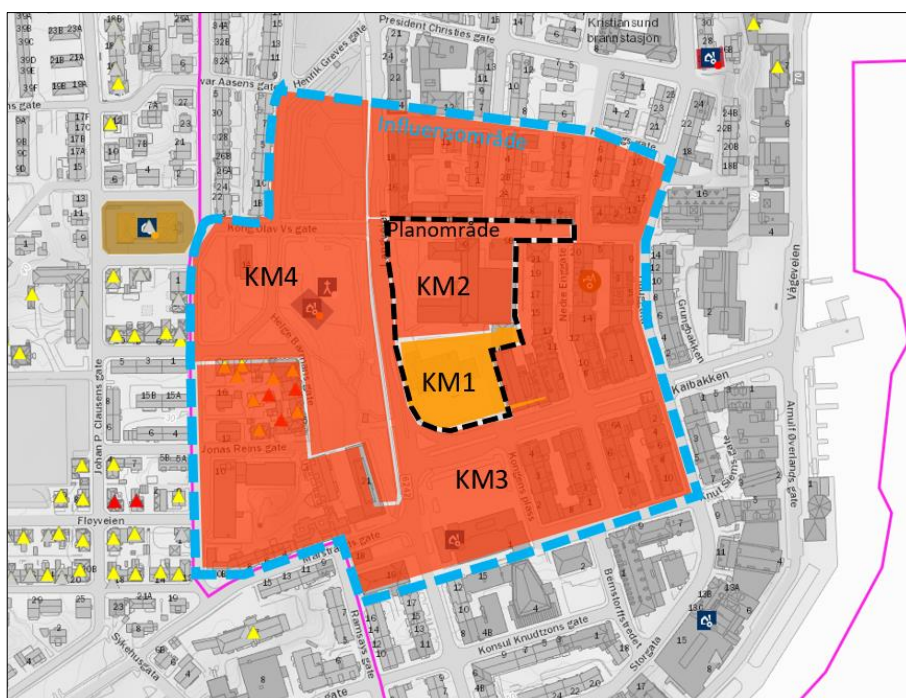
Langveien skole er et sentralt, synlig og viktig landemerke i Kristiansund. Byggene forteller en arkitekturhistorisk fortelling fra tiden før krigen, og tiden etter krigen med gjenreisningsbyen. Dette øker verdien til området som helhet. Bygningen er avsatt til hensynssone bevaring i KDP 2021 og er avmerket i NB-registeret.

Verdien for KM2 er samlet vurdert til å være: **stor**

Influensområdet

Kulturhistorisk verdi for Kulturmiljø 3 og kulturmiljø 4 vurderes separat. Kart for verdisetting er lagt inn under.

Figur 31: Verdikart for influens- og planområdet. Kilde: Askeladden og COWI.

Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
-----------	---------------	------------	------------------

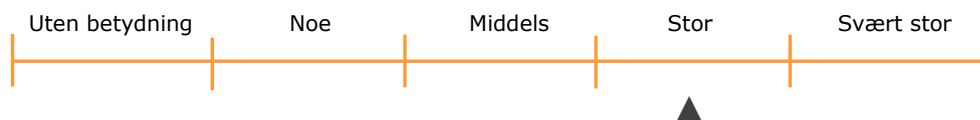
Kulturmiljø 3 (KM3) - Kongens plass omkringliggende byområde: KM3 er samlet vurdert å ha stor kulturhistorisk verdi. Verdien er bl.a. knyttet til opplevelses- og kunnskapsverdi, samt symbol- og identitetsverdi. Delområdet utgjør en sentral og viktig del av Kristiansund sentrum gjenreisningsbyen, som er oppført i NB-registeret og er avsatt til hensynssone bevaring i KDP 2021. Kristiansund beskrives her som en av de mest særmerkete gjenreisningsbyene.

Særlig viktig for delområdet er sentralplassen - Kongens plass, samt Langveien og Kaibakken som representerer de to hovedaksene i byplanen. Hovedtrekkene i byplanen slik den ble tegnet, og bygningene bygget etter planen, fremstår godt bevarte og lite endret. Selve torgflaten og utformingen av bygatene fremstår som til dels utflytende og er bare i begrenset grad utformet i tråd med byplanens intensjoner. En viktig tverrgate i området, forlengelsen av Fritjof Nansens gate forbi Langveien skole, er dels gjenbygget, i det at gatens fremføring er blokkert av skoleplassen og en bratt skråning/mur.

Den tilliggende bebyggelsen til Kongens plass, som i hovedsak er godt bevart etterkrigsbebyggelse, i tidstypisk stil, er gitt stor arkitektonisk verdi og opplevelsesverdi. Torget, gatene og bebyggelsen utgjør en helhet som er viktig å ivareta.

Bykvartalet ved Moses plass, Fredrik Selmers gate, Helge Barmannsgate er gitt middels verdi. Noe av bebyggelsen fra mellomkrigstiden og etterkrigstiden fremstår som opprinnelig og godt bevart, mens mye av den eldre bebyggelsen (1800-tallet), fremstår ombygget og endret. Unntaket er Helge Barmannsgate 7 og Moses plass 3, som er bevart i hovedsak.

Verdien for KM3 er samlet vurdert til å være: **stor**.

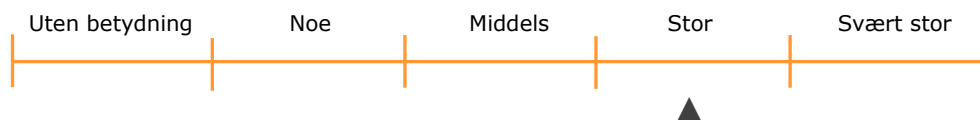

Kulturmiljø 4 (KM4) – Nerparken: KM4 er samlet vurdert å ha stor kulturhistorisk verdi. Verdien er bl.a. knyttet til opplevelses- og kunnskapsverdi. Delområdet er en sentral del av delområde Kristiansund sentrum i NB-registeret og er avsatt til hensynssone bevaring i KDP 2021.

Parkens verdi er knyttet til at dette er byens eldste park, og hovedpark, og stammer fra før bombingene av byen. Deler av det opprinnelige anlegget er videreført og bevart. Parken er vurdert å ha symbol- og identitetsverdi.

Verdien er også knyttet til parkutvidelsen som ble gjennomført i forbindelse med gjenreisningen av byen. Utvidelsen utgjør et sentralt parkdrag og styrker en viktig akse i byplanen, som knytter nye Kirkelandet kirke til sentrum. Verdien ligger også i enkeltelementer i parken som utescenen, kunstforeningens hus, stier, vegetasjon og minnesmerker. Parkens tilknytning til Festiviteten er også sentral, der bygningen danner et sentralt fond motiv i byen.

Verdien for KM4 er samlet vurdert til å være: **stor**.

6.2.2 Automatisk fredete kulturminner

Innen influensområdet og planområdet finnes ingen registrerte automatisk fredete kulturminner.

7 KONSEKVENsutREDNING

I følgende konsekvensutredning vurderes hvilken påvirkning og konsekvensgrad de foreslåtte tiltakene i utredningsalternativene: Alternativ 0 – dagens situasjon, lagt til grunn kommunedelplan for sentrum 2021 og Planalternativ 1 – konsept 2019 (utarbeidet av CF. Møller), samt planalternativ 2 revidert konsept 2021 (utarbeidet av Henning Larsen arkitekter) har på følgende sentrale utredningstema (jf. §: 3.3) angitt i utredningsprogrammet:

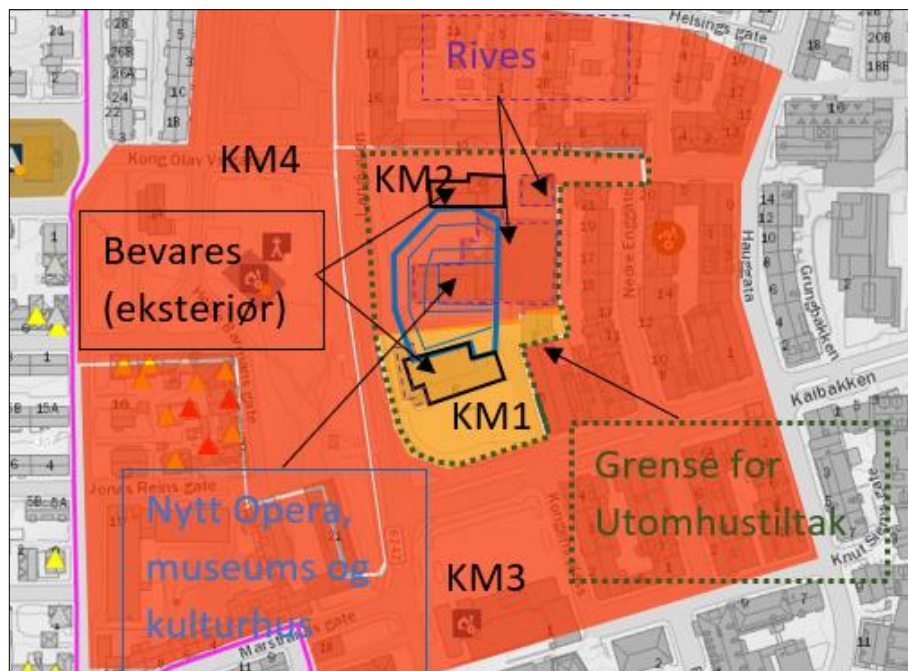
- > *Gjenreisningsbyen, hvordan forholder tiltaket seg til dette?*
- > *Hvordan er nær- og fjernvirkningen?*
- > *Arkitektonisk kvalitet og uttrykk, hva slags konsekvensgrad gir tiltakets proporsjoner, materialvalg, skala mm. på kulturminneinteressene?*
- > *Hvilke handlingsrom finnes for utvikling av planområdet samtidig som man ivaretar kulturhistorisk verdi?*

7.1 Påvirkning

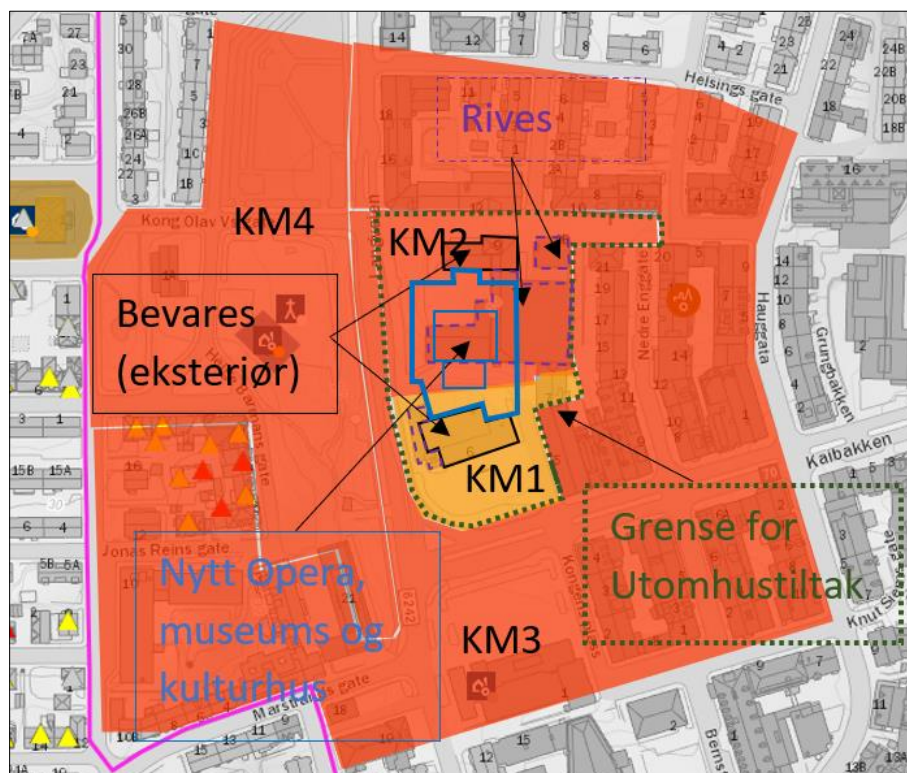
7.1.1 Nyere tids kulturminner

Planområdet

Under vises kart for påvirkning av planområdet, separat for planalternativ 1 og planalternativ 2. I dette kapitlet er det fokus på kulturmiljøene Folkets hus (KM1) og Langveien skole (KM2), samt det nye Opera, museum og kulturhuset. Den nye bygningen beskrives i hovedsak under KM2. Det vil også være fokus på grønnstruktur, mens det skjelves til bebyggelsesstruktur, gater og plasser. Det vurderes hvordan tiltakene påvirker disse elementene. Under vises et kart som forenklet viser byggetiltaket med verdikartet bak.

Figur 32: Påvirkningskart planalternativ 1 – konsept 2019 (med verdikart bak).
Kilde: Askeladden og COWI.

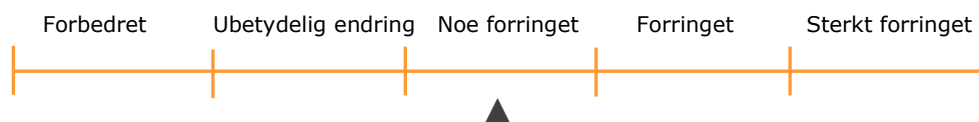

Figur 33: Påvirkningskart planalternativ 2 – nytt konsept 2021 (med verdikart bak).
Kilde: Askeladden og COWI.

Kulturmiljø 1 (KM1) Kongens plass 6 - Folkets hus:

Alternativ 0 kommunedelplan for sentrum 2021: Området er avsatt til offentlig eller privat tjenesteyting, i tråd med planlagt bruk. Alternativ 0 sikrer juridisk vern av Kulturmiljø 1 – Folkets hus og omkringliggende områder. Alternativet sikrer ikke at Folkets hus tilbakeføres til mer opprinnelige utseende, og heller ikke at det oppgraderes bygningsteknisk slik som i øvrige planalternativ.

Tiltakets påvirkning på kulturmiljø 1 er vurdert til å være: **noe forringet**.

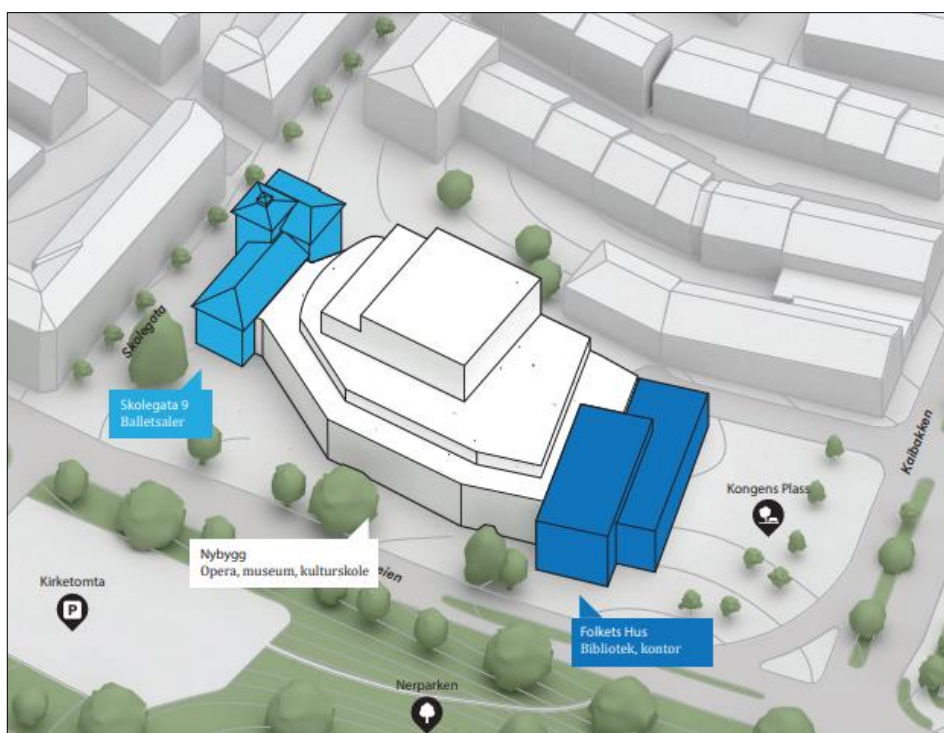

Planalternativ 1: Alternativet vil kunne medføre at kulturmiljø 1 samlet vil bli både positivt og negativt påvirket av tiltaket. Samlet er tiltakets påvirkning vurdert å være ubetydelig endring. Tiltaket vil medføre at Folkets hus, torget og omkringliggende arealer reguleres til hensynssone bevaring, med tilhørende bevaringsbestemmelser. Dette viderefører vernet av området og bygningen og er i tråd med KDP for sentrum, vedtatt 2021.

Planalternativ 1 vil medføre en oppgradering og tilbakeføring av byggets opprinnelige fasadeuttrykk, noe som vurderes som positivt. Folkets hus har en sentral funksjon og plassering i *Gjenreisningsbyen*. Bygget har egenverdi, og

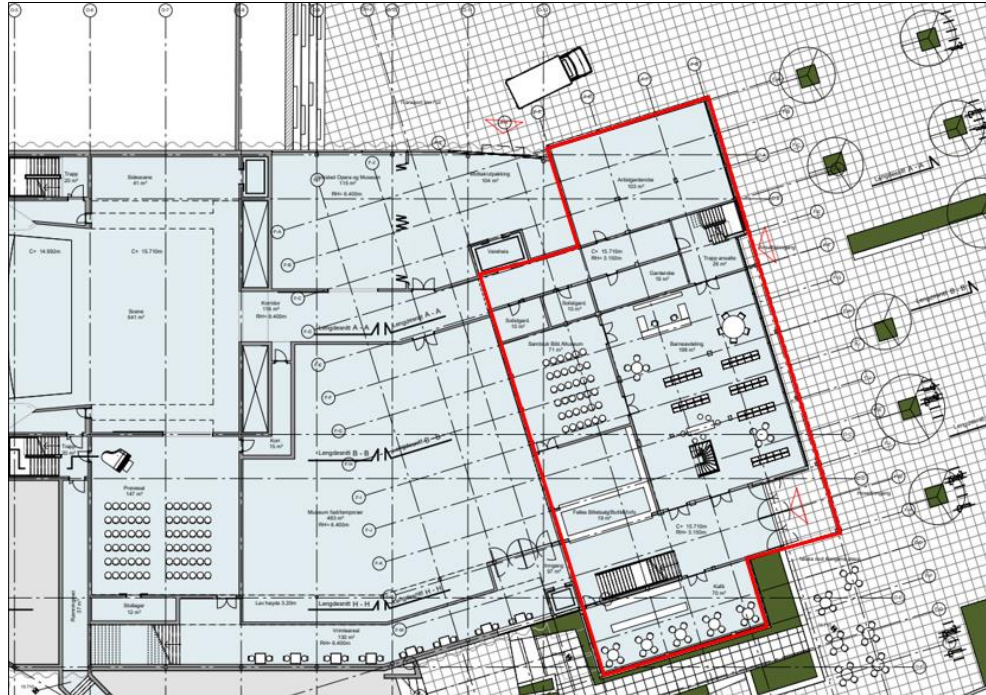
verdi som et av de første bygningene som brøt med byplanens utformingsnorm. Den delen av Kongens plass som ligger innen planområdet kan, hvis den får ny og oppgradert utforming mer i tråd med Pedersens byplan, kunne påvirkes positivt av tiltaket.

Når det gjelder *arkitektonisk utforming, uttrykk, proporsjoner, materialvalg og skala* vil nytt Opera-, museum og kulturhus medføre bebyggelse med utvidet areal, volum og høyde, sammenlignet med alternativ 0. Nybygget vil knytte seg til Folkets hus i nord fasaden og høydene vil trappes ned mot bygget. Ny bebyggelse har en høyde som først oppleves på litt avstand fra bygget på Kongens plass. Folkets hus og dets funksjon som byvegg og sentral fasade mot Kongens plass vil til en viss grad påvirkes av nybygget, men det vurderes at dette er innen bygningens tålegrense.

Figur 34: Modell som viser planalternativ 1 med Folkets hus markert i mørkeblått.
Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Nytt Opera-, museum og kulturhus vil også omfatte selve Folkets hus. Byggets 1-etasjes fløy mot Langveien (fra byggeåret) vil måtte rives, noe som det en grad vil redusere det opprinnelige arkitekturen. Dette medfører middels negativ konsekvens. Rives vil også det nyere tilbygget i glass mot Kongens plass (oppført på 1980-tallet), og dette vil fremheve og forsterke de to forskjøvet Lamellene som er sentrale i byggets arkitektur. Nordfasaden på Folkets hus planlegges bevart og eksponert i nybygget.

Figur 35: Foreløpig plantegning som viser ny Opera, museum og kulturhus er dette knyttes til Folkets hus oppført 1959 (markert med rødt). I 1. etasje er det planlagt bl.a. kafe og bibliotek (barneavdeling). Kilde: C.F. Møller Architects.

Byggets interiør er som resten av bygget ikke formelt vernet. Bygningen vil bli ombygget som følge av tiltaket, omfanget er ikke fullt ut avklart i denne fasen.

Nytt Opera-, museum og kulturhus vil bli synlig i bybildet, både ved nær- og fjernvirkning. Fra Kongens plass ved Langveien vil Folkets hus få ny og forbedret utforming. 1-etasjes bygg mot Langveien og glassbygg for trapp rives.

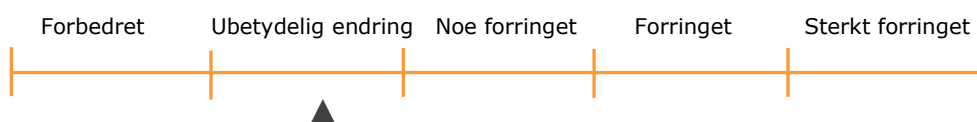
Figur 36: Øverst Folkets hus med det 1-etasjes forretningsbygget mot Langveien og det nyere glassbygget. Nederst: Ny situasjon. Deler av bebyggelsen er revet, resten av bygget er oppgradert, og det arkitektoniske uttrykket er tydeliggjort og styrket. Kilde: C.F. Møller Architects.

Fra standpunktet ved Nerpaken, sett i retning øst, vil den nye bygningen oppleves noe høyere og mer omfattende enn alternativ 0. Bygget vil også dekke mer av tomten, enn i alternativ 0, og noe av den grønne preget vil bli borte, da en del vegetasjon fjernes. Nytt bygg vil få åpne glassfasader, og byggets gesims tilpasses Folkets hus inn mot bygget.

Figur 37: Øverst: Området sett fra Nerparken i retning øst. Nederst: Nybygget sett fra Nerparken, med Folkets hus til høyre. Kilde: C.F. Møller Architects.

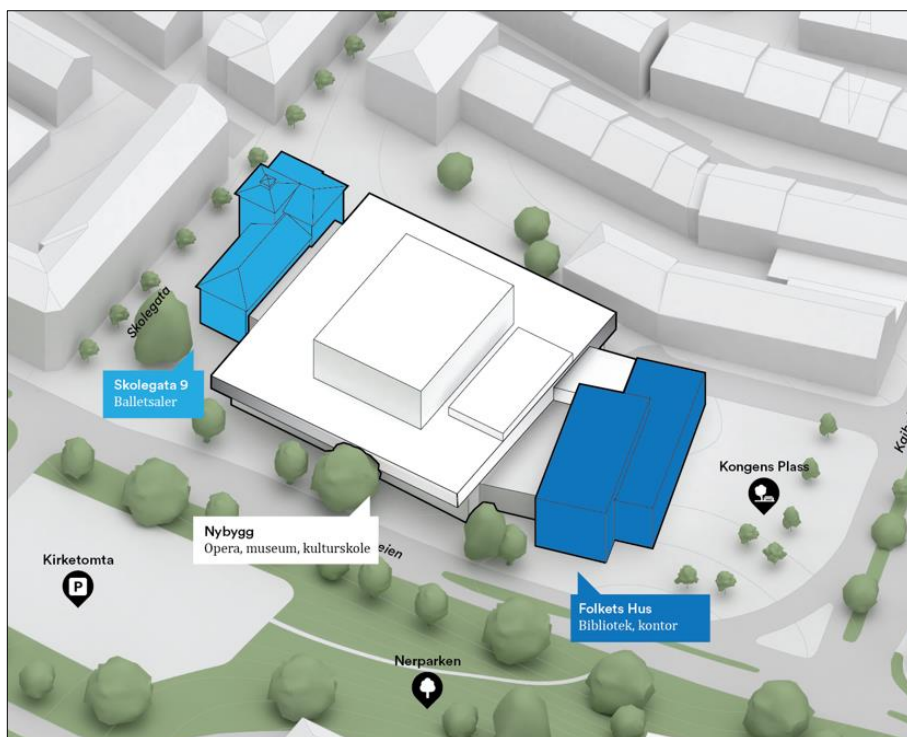
Tiltakets påvirkning på kulturmiljø 1 er vurdert til å være: **ubetydelig endring.**

Planalternativ 2: Alternativet vil kunne medføre at kulturmiljø 1 samlet vil bli både positivt og negativt påvirket av tiltaket. Samlet er tiltakets påvirkning vurdert å være ubetydelig endring. Tiltaket vil medføre at Folkets hus, torget og omkringliggende arealer reguleres til hensynssone bevaring, med tilhørende bevaringsbestemmelser. Dette viderefører vernet av området og bygningen og er i tråd med KDP for sentrum, vedtatt 2021.

Planalternativ 2 vil medføre en oppgradering og tilbakeføring av byggets opprinnelige fasadeuttrykk, noe som vurderes som positivt. Folkets hus har en sentral funksjon og plassering i *Gjenreisningsbyen*. (se planalternativ 1)

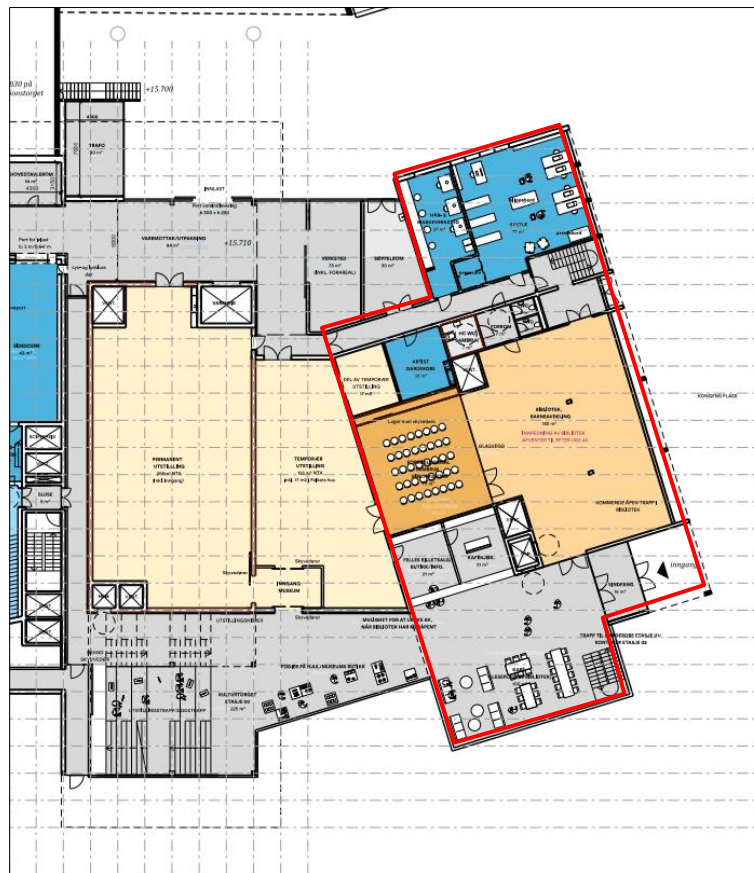
Når det gjelder *arkitektonisk utforming, uttrykk, proporsjoner, materialvalg og skala* vil nytt Opera-, museum og kulturhus medføre bebyggelse med utvidet areal, volum og høyde, sammenlignet med alternativ 0. Planalternativ 2 vil ha en enklere volumoppbygging, og en mer kvadratisk grunnplan enn planalternativ 1. Planalternativ 2 er i større grad tilpasset utformingen av Folkets hus. Nybygget vil knytte seg til Folkets hus i nord fasaden og høydene vil trappes ned mot bygget. Ny bebyggelse har en høyde som først oppleves på litt avstand fra bygget på Kongens plass. Folkets hus og dets funksjon som byvegg og sentral fasade mot Kongens plass vil til en viss grad påvirkes av nybygget, men det vurderes at dette er innen bygningens tålegrense.

Figur 38: Modell som viser planalternativ 2 med Folkets hus markert i mørkeblå.
Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Nytt Opera-, museum og kulturhus vil også omfatte selve Folkets hus. Byggets 1-etasjes fløy mot Langveien (fra byggeåret) vil måtte rives, noe som det en grad vil redusere det opprinnelige arkitekturen. Dette medfører middels negativ konsekvens. Rives vil også det nyere tilbygget i glass mot Kongens plass (oppført på 1980-tallet), og dette vil fremheve og forsterke de to forskjøvet

Lamellene som er sentrale i byggets arkitektur. Nordfasaden på Folkets hus planlegges bevart og eksponert i nybygget.

Figur 39: Foreløpig plantegning som viser ny Opera, museum og kulturhus er dette knyttet til Folkets hus oppført 1959 (markert med rødt). I 1. etasje er det planlagt bl.a. kafe og bibliotek (barneavdeling). Kilde: Henning Larsen Arkitekter.

Interiøret i Folkets hus er ikke formelt vernet. Bygningen vil bli ombygget som følge av tiltaket, omfanget er ikke fullt ut avklart i denne fasen.

Nytt Opera-, museum og kulturhus vil bli synlig i bybildet, både ved *nær- og fjernvirkning*. Fra Kongens plass ved Langveien vil Folkets hus få ny og forbedret utforming. 1-etasjes bygg mot Langveien og glassbygg for trapp rives.

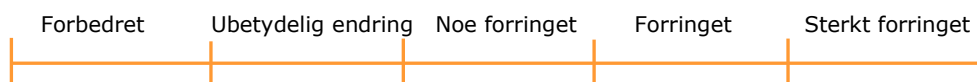
Figur 40: Øverst Folkets hus med det 1-etasjes forretningsbygget mot Langveien og det nyere glassbygget. Nederst: Ny situasjon. Deler av bebyggelsen er revet, resten av bygget er oppgradert, og det arkitektoniske uttrykket er tydeliggjort og styrket. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Fra standpunktet ved Nerpaken, sett i retning øst, vil den nye bygningen oppleves noe lavere og mindre massiv enn planalternativ 1. Bygget vil også dekke mer av tomten, enn i alternativ 0, og noe av den grønne preget vil bli borte, da en del vegetasjon fjernes. Nytt bygg vil få dels åpne glassfasader, dels lukkede fasader i glass, skiferkledning og lys aluminium.

Figur 41: Øverst: Området sett fra Nerparken i retning øst. Nederst: Nybygget sett fra Nerparken, med Folkets hus til høyre. Kilde: C.F. Møller Architects.

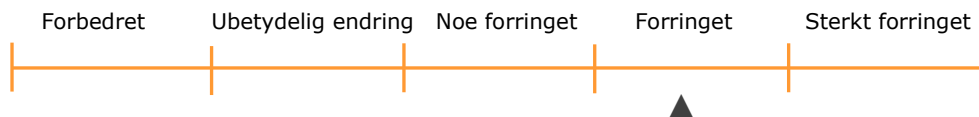
Tiltakets påvirkning på kulturmiljø 1 er vurdert til å være: **ubetydelig endring.**

Kulturmiljø 2 (KM2) Skolegata 9 - Langveien skole (Den høgre skole):

Alternativ 0 kommunedelplan for sentrum 2021: Området er avsatt til offentlig eller privat tjenesteyting, i tråd med planlagt bruk. Alternativet sikrer vern av hele Langveien skoles bygning fra 1924, samt skolens to tilbygg fra gjenreisningstiden, oppført 1951 og 1964. Alternativet sikrer ikke rehabilitering eller ny bruk av skolebygningene.

Tiltakets påvirkning på kulturmiljø 2 er vurdert til å være: **foringet.**

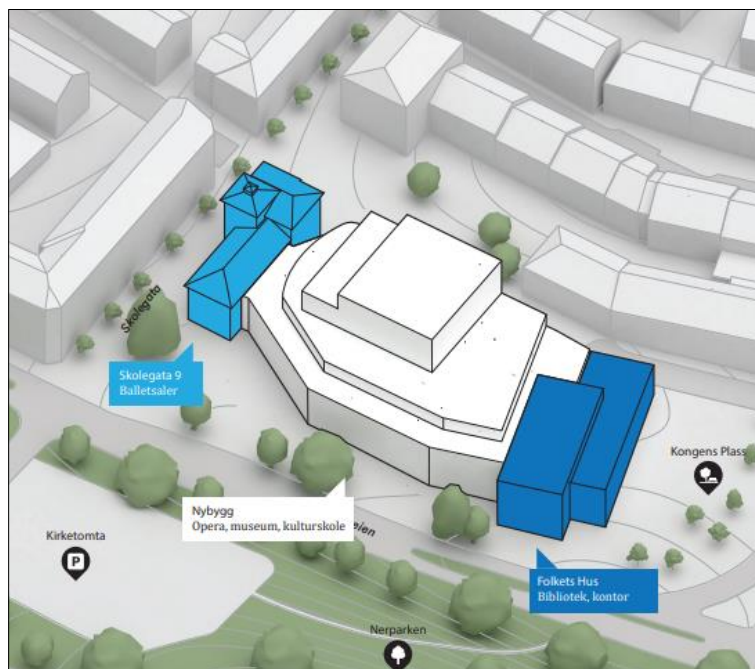

Planalternativ 1: vil kunne medføre at kulturmiljø 2 vil bli påvirket, og dermed forringet. Skolen er bygget over en periode mellom 1924 og 1964, og representerer både byen før bombingene og *gjenreisningsbyen*. Skolebygningens fløy langs Skolegata fra 1924, som er vurdert å ha stor kulturhistorisk verdi, vil bevares og reguleres til hensynssone bevaring med tilhørende bevaringsbestemmelser. Dette viderefører vernet av bygningen og omkrinliggende område og er i tråd med KDP for sentrum, vedtatt 2021.

Bygningen er foreløpig ikke planlagt innlemmet i Opera, museum og kulturhus.

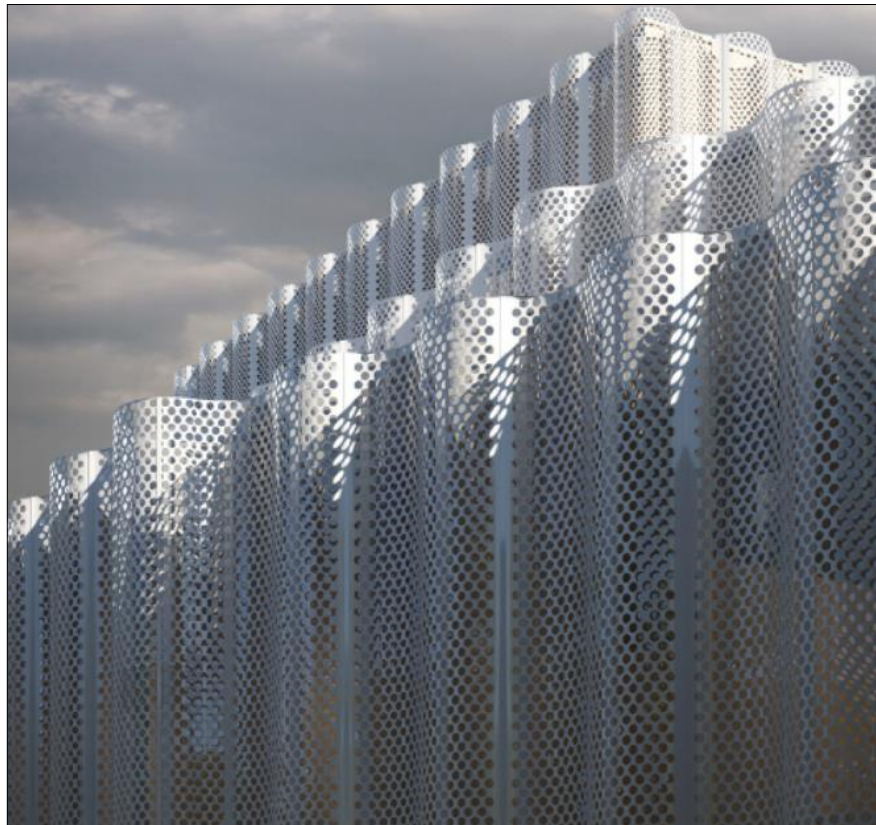
Den delen av nord/sør fløya som er fra 1924 og skolens to tilbygg fra etterkrigstiden 1951 og 1964 og dagens skolegård, og som er vurdert til å ha stor og middels kulturhistorisk verdi, vil måtte rives. Planområdets karakter og fremtoning vil påvirkes og endres. Området har historisk sett huset skoler i lang tid, og denne historien vil bli mindre synlig ved tiltak som følge av alternativ 1. Fløya fra 1924, og de to tilbyggene har tidstypisk arkitektur, og er sentrale og synlige bygninger. De to sistnevnte representerer *gjenreisningsbyen*. Det er verdt å bemerke at KM2 er del av et område som er avsatt til hensynssone bevaring i kommuneplanens arealdel.

Når det gjelder *arkitektonisk utforming, uttrykk, proporsjoner, materialvalg og skala* vil nytt Opera, museum og kulturhus medføre bebyggelse med utvidet areal, volum og høyde, sammenlignet med alternativ 0. Bygget er beskrevet som en utstrakt innhegning, der Kristiansunds nye offentlige kulturscene finner sitt sted. Innhegningen er en hvit bølget gardin i perforert aluminium. Nybygget vil stilmessig hverken være bundet til skolen eller Folkets hus. Man vil derimot knytte dem sammen med en abstrakt ikke-figurativ fasade. Nybygget aktiverer de omkringliggende gate og plassrom og revitaliserer Kristiansund Sentrum. (Kilde: Mulighetsstudie for Opera og kulturhus datert 01.03.2019.)

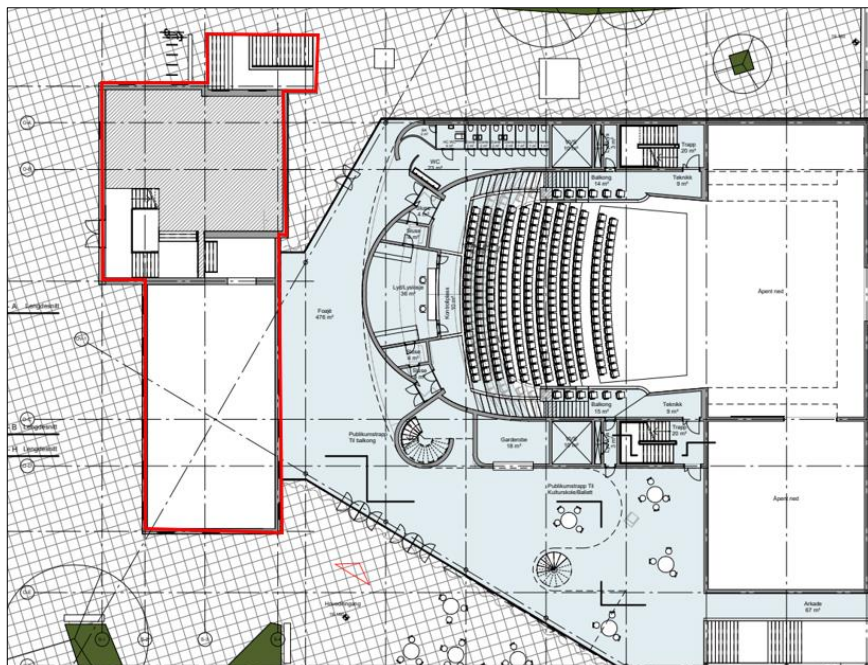

Figur 42: Modell som viser planalternativ 1, skolebygningen markert i lyseblå. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Nybygget vil bygges inntil Langveien skoles eldste del, og høydene vil trappes ned mot bygget. Nybygget vil føre til at deler av skolens sørfasade vil måtte delvis bygges inn. Denne fasaden planlegges å være synlig inne i nybygget. Nybygget vil oppføres med en arkitektur og materialbruk som står i kontrast til skolebygget. Detaljert og endelig løsning foreligger ikke på dette stadiet. Det vurderes at skolebygget har en arkitektur og materialbruk som tåler kontrast. En bruk av "lette" materialer, perforert aluminium og glass, står i tydelig kontrast til skolebyggets mer tette og massive murfasade. Løsningen vil skille gammelt fra nytt, og gi god lesbarhet. Skolebyggets interiør er ikke formelt vernet. For å sikre en god løsning for utforming av fasader, materialbruk og farger anbefales at dette følges opp i en egen rapport som skal følge byggesaken.

Figur 43: Eksempel på enkle bygningstekniske løsninger med forenklede fasadeprinsipper, med en hud av bølget perforert aluminium. Kilde: C.F. Møller Architects.

Figur 44: Foreløpig plantegning som viser nytt Opera, museum og kulturhus der dette møter skolebygningen oppført 1924 (markert med rødt). I Opera, museum og kulturhuset er det planlagt hovedinngang mot vest og Nerparken, og foaje i området mot skolebygningen. Kilde: C.F. Møller Architects.

Nytt Opera-, museum og kulturhus vil bli synlig i bybildet, både ved *nær- og fjernvirkning*. Fra standpunkt ved hovedinngangen til nytt operahus, ser man hvordan vegetasjon dekker området i dag. I fremtidig situasjon vil området åpnes noe mer opp.

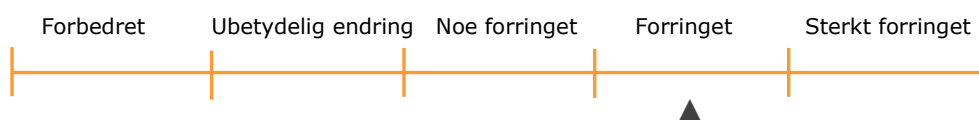
Figur 45: T.v.: Dagens situasjon sett fra standpunkt ved Operaens hovedinngang. Nederst: Alternativ 1 med Opera, museum og kulturhus til høyre og skolen til venstre. Kilde: C.F. Møller Architects.

Fra standpunktet ved Olav V's gate XI Langveien vil man få en mer åpen situasjon der hvor ny hovedinngang legges. Nybygget legges sør for skolen, noe som medføre at skolen vil beholde sin sentrale og synlige silhuett mot Skolegata. Sett fra Nerparken vil skolebygningen i større grad bli påvirket av Opera-, museum og kulturhus.

Figur 46: Øverst: Dagens situasjon sett fra standpunkt ved krysset Langveien x Olav V's gate. Nederst: Alternativ 1 med Opera, museum og kulturhus til høyre og skolen til venstre. Kilde: C.F. Møller Architects.

Tiltaketets påvirkning på kulturmiljø 2 er vurdert til å være: **foringet**.

Planalternativ 2: vil kunne medføre at kulturmiljø 2 vil bli påvirket, og dermed forringet. Skolen representerer både byen før bombingene og *gjenreisningsbyen*. Skolebygningens fløy langs Skolegata fra 1924, som er vurdert å ha stor kulturhistorisk verdi, vil bevares og reguleres til hensynssone bevaring med tilhørende bevaringsbestemmelser. Dette viderefører vernet av bygningen og omkringliggende område og er i tråd med KDP for sentrum, vedtatt 2021.

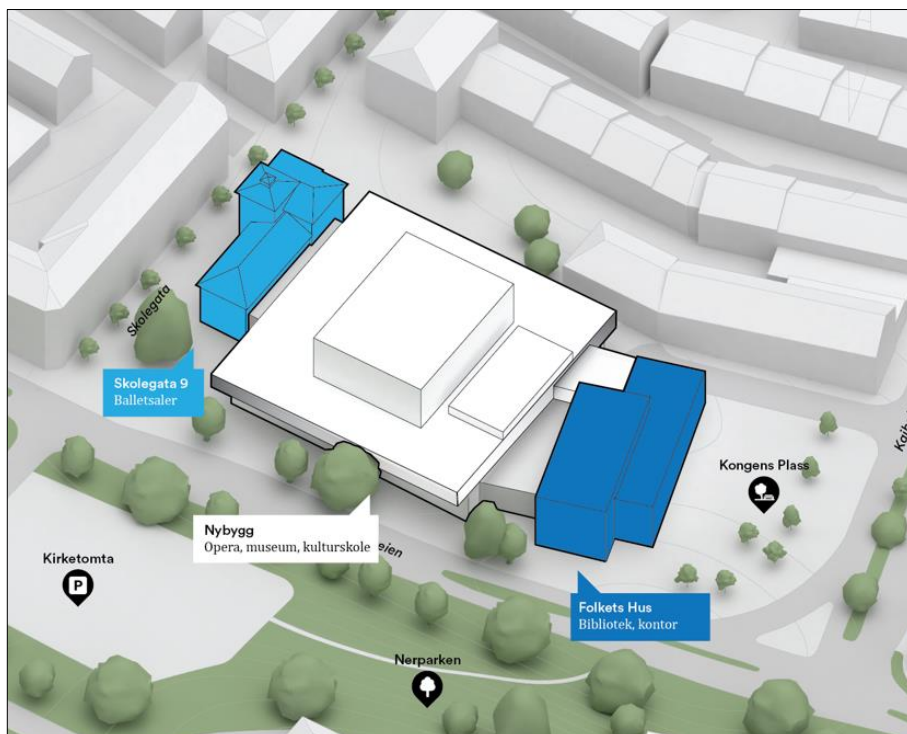
Bygningen er planlagt innlemmet i Opera, museum og kulturhuset. Dette vil påvirke bygningens interiør. Omfang er ikke endelig avklart. Skolens interiør er ikke formelt vernet. Det vurderes som positivt at skolen sikres en ny bruk.

Den delen av nord/sør fløya som er fra 1924 og skolens to tilbygg fra etterkrigstiden 1951 og 1964 og dagens skolegård, og som er vurdert til å ha stor og middels kulturhistorisk verdi, vil måtte rives. Planområdets karakter og fremtoning vil påvirkes og endres. Området har historisk sett huset skole i lang tid, og denne historien vil bli mindre synlig ved tiltak som følge av planalternativ 2. Fløya fra 1924, og de to tilbyggene har tidstypisk arkitektur, og er sentrale og synlige bygninger. De to sistnevnte representerer *gjenreisningsbyen*. Det er verdt å bemerke at KM2 del av et område som er avsatt til hensynssone bevaring i kommuneplanens arealdel.

Når det gjelder *arkitektonisk utforming, uttrykk, proporsjoner, materialvalg og skala* vil nytt Opera, museum og kulturhus medføre bebyggelse med utvidet areal, volum og høyde, sammenlignet med alternativ 0. Bygget har derimot et noe mer tilbaketrukket volum og høyde, sammenlignet med planalternativ 1.

Nybygget vil stilmessig være nærmeste knyttet Folkets hus og vil representere en kontrast til skolen. Den nye bygningen plasserer seg, med sin klare form, som et selvstendig volum mellom de to eksisterende bygningene og kobler seg til Langveien skole og Folkets hus med lavere transparente bygningsdeler. Dette tydeliggjør hva som er nybygg og eksisterende bygg.
(Kilde: Skissekonsept Henning Larsen 29.10.21))

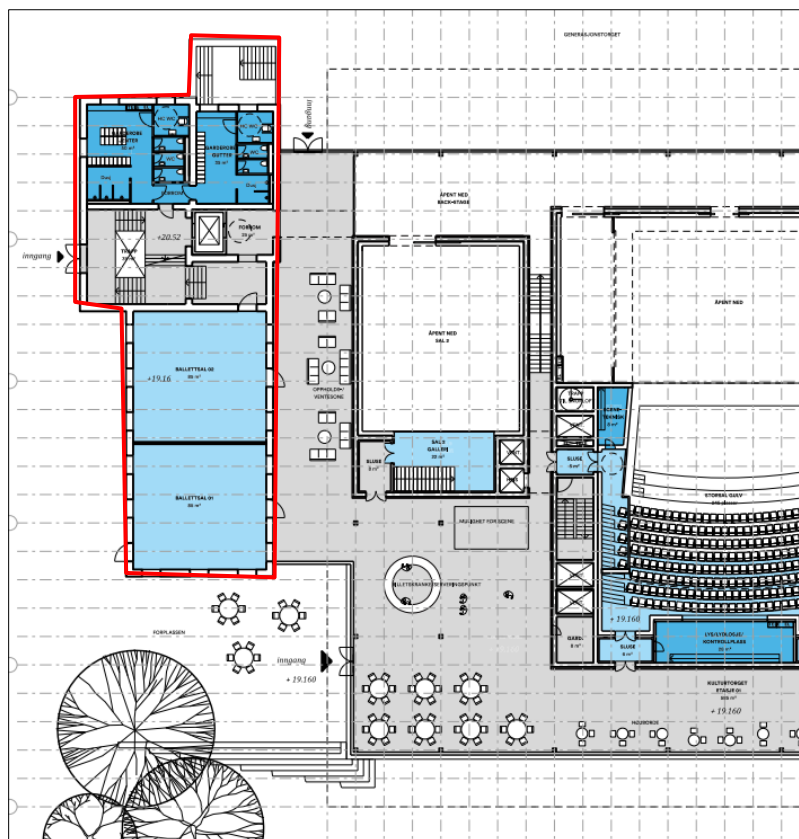
Figur 47: Modell som viser planalternativ 1, skolebygningen markert i lyseblå. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Nybygget legges inntil Langveien skoles eldste del, og høydene vil, i større grad enn planalternativ 1, trappes ned mot skolen. Nybygget vil føre til at deler av skolens sørfasade vil måtte delvis bygges inn. Denne fasaden planlegges å være synlig inne i nybygget. Nybygget vil oppføres med en arkitektur og materialbruk som står i kontrast til skolebygget. Detaljert og endelig løsning foreligger ikke på dette stadiet, men det planlegges bruk av glass, perforert aluminium og skifer. Det vurderes at skolebygget har en arkitektur og materialbruk som tåler kontrast. Løsningen vil skille gammelt fra nytt, og gi god lesbarhet. Skolebyggets interiør er ikke formelt vernet. For å sikre en god løsning for utforming av fasader, materialbruk og farger anbefales at dette følges opp i en egen rapport som skal følge byggesaken.

I planalternativ 2 vil nybyggets hovedvolum vil trekkes noe nærmere Nerparken, enn i planalternativ 1.

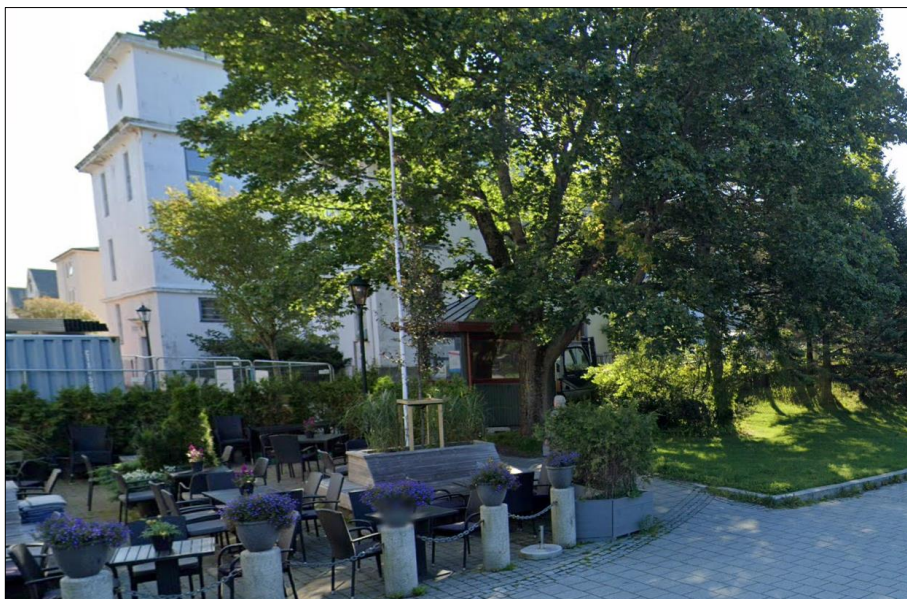

Figur 48: Eksempel på enkle bygningstekniske løsninger i glass, perforert aluminium og skiferkledning. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Figur 49: Foreløpig plantegning som viser plan der dette møter skolebygningen oppført 1924 (markert med rødt). I Opera, museum og kulturhuset er det planlagt inngang mot vest og Nerparken, og foaje i området mot skolebygningen. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

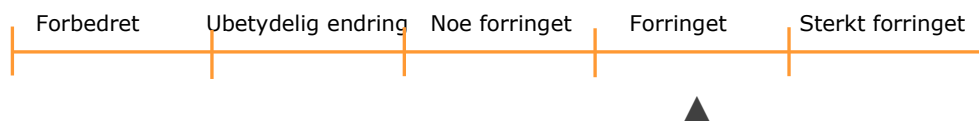
Nytt Opera-, museum og kulturhus vil bli synlig i bybildet, både ved *nær- og fjernvirkning*. Fra standpunkt ved hovedinngangen ser man hvordan vegetasjon dekker området i dag. I fremtidig situasjon vil området åpnes noe mer opp.

Figur 50: T.v.: Dagens situasjon sett fra standpunkt ved Operaens hovedinngang. Nederst: Alternativ 2 med Opera, museum og kulturhus til høyre og skolen til venstre. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

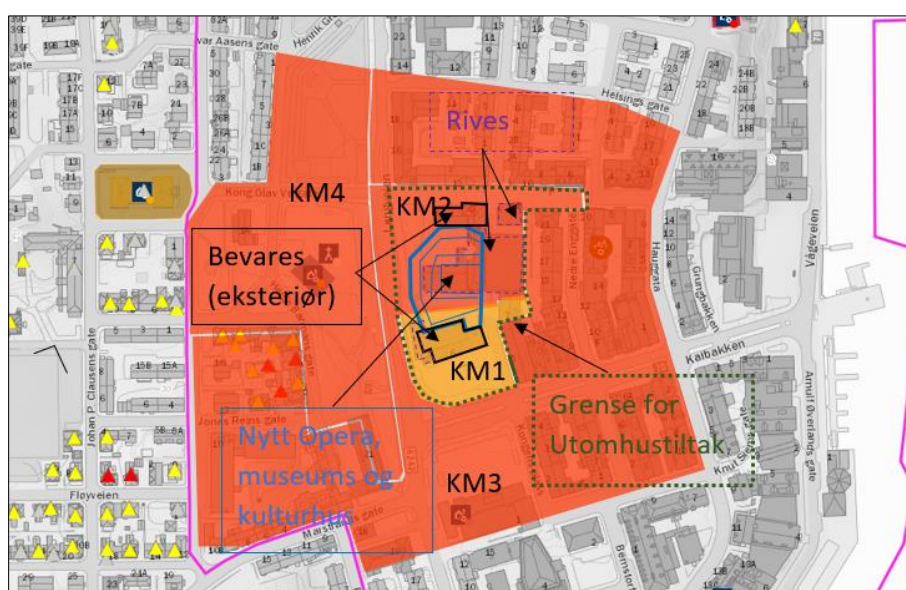
Fra standpunktet ved Olav V's gate XI Langveien vil man få en mer åpen situasjon der hvor ny inngang legges. Nybygget legges sør for skolen, noe som medføre at skolen vil beholde sin sentrale og synlige silhuett mot Skolegata. Sett fra Nerparken vil skolebygningen i større grad bli påvirket av Opera-, museum og kulturhus.

Tiltakets påvirkning på kulturmiljø 2 er vurdert til å være: **forringet**.

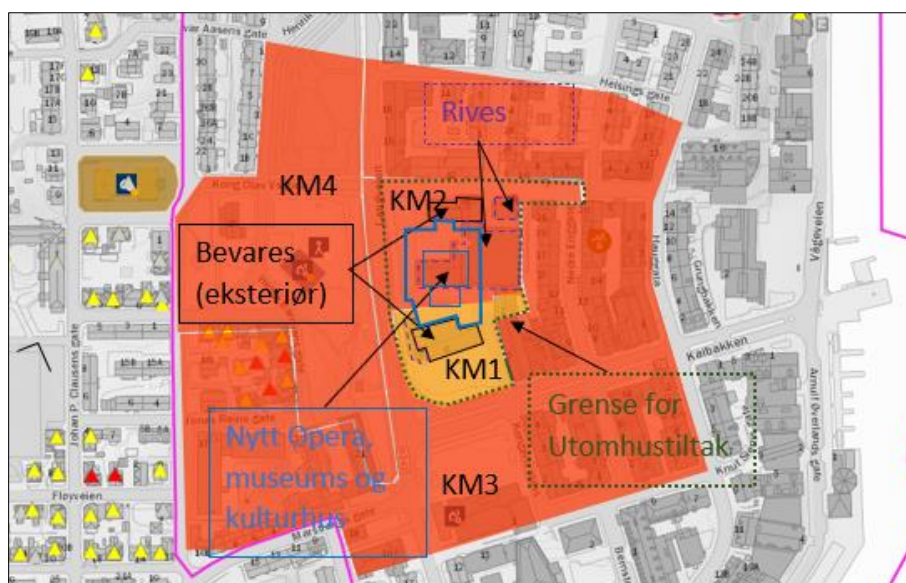

Influensområdet

Under vises kart for påvirkning av influensområdet for planalternativ 1 og planalternativ 2. I dette kapitlet er det fokus på bystrukturen, herunder elementer i byen fra før krigen og elementer fra gjenreisningsbyen. Dette inkluderer bebyggelsesstruktur, by kvartaler, plasser, gater, akser, siktlinjer og parker. Det vurderes hvordan tiltakene påvirker disse elementene i byen. Under vises et kart som forenklet viser byggetiltaket med verdikartet bak.

Figur 51: Påvirkningskart planalternativ 1 (med verdikart bak). Kilde: Askeladden og COWI.

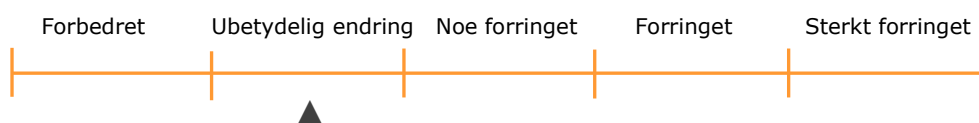
Figur 52: Påvirkningskart planalternativ 2 (med verdikart bak). Kilde: Askeladden og COWI.

Kulturmiljø 3 (KM3) - Kongens plass omkringliggende byområde:

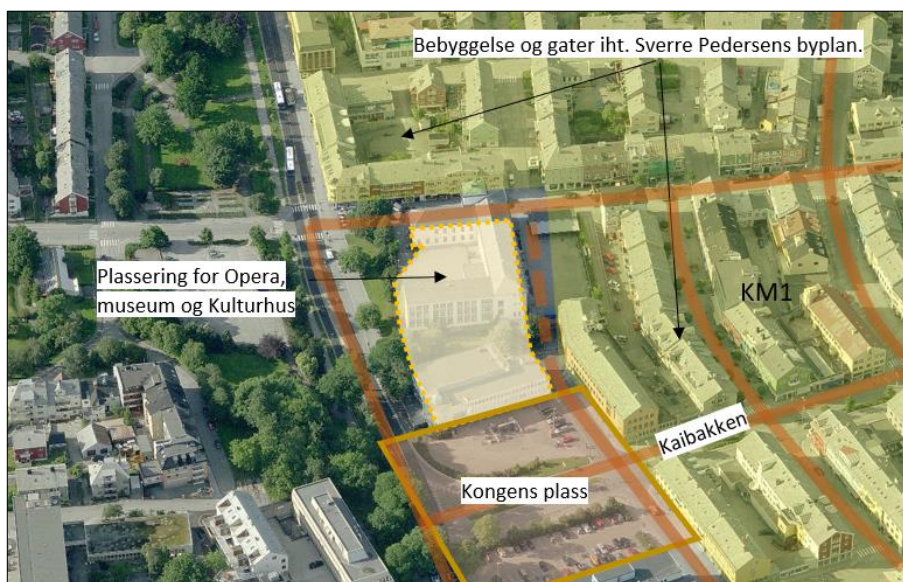
Alternativ 0 kommunedelplan for sentrum 2021: Området er avsatt til offentlig eller privat tjenesteyting, i tråd med planlagt bruk. Alternativet sikrer vern av hele Langveien skoles bygning fra 1924, samt skolens to tilbygg fra gjenreisningstiden, oppført 1951 og 1964. Alternativet sikrer ikke rehabilitering eller ny bruk av skolebygningene. Evt. ny bebyggelse er ikke utredet ifm. planarbeidet.

Konsekvenser for nær- og fjernvirkning, knyttet til kulturmiljø 3 og kulturmiljø 4 er ikke illustrert eller nærmere vurdert.

Tiltakets påvirkning på kulturmiljø 3 er vurdert til å være: **ubetydelig endring.**

Planalternativ 1: Alternativ 1 vil medføre at Kulturmiljø 3 samlet vil bli noe påvirket, og dermed noe forringet. Områdene nord, øst og sør for planområdet preges av en godt bevart og helhetlig del av *gjenreisningsbyen*. Skolens tilbygg og dagens skolegård vil som følge av tiltaket måtte rives, noe som vil påvirke hvordan nærområdet oppleves. De to tilbyggene er oppført i etterkrigstiden, med tidstypisk arkitektur, og tilpasset byplanens gate- og plassmønster. Dette er sentrale og synlige bygninger i *gjenreisningsbyen*, som er avsatt til hensynssone bevaring i kommuneplanens arealdel.

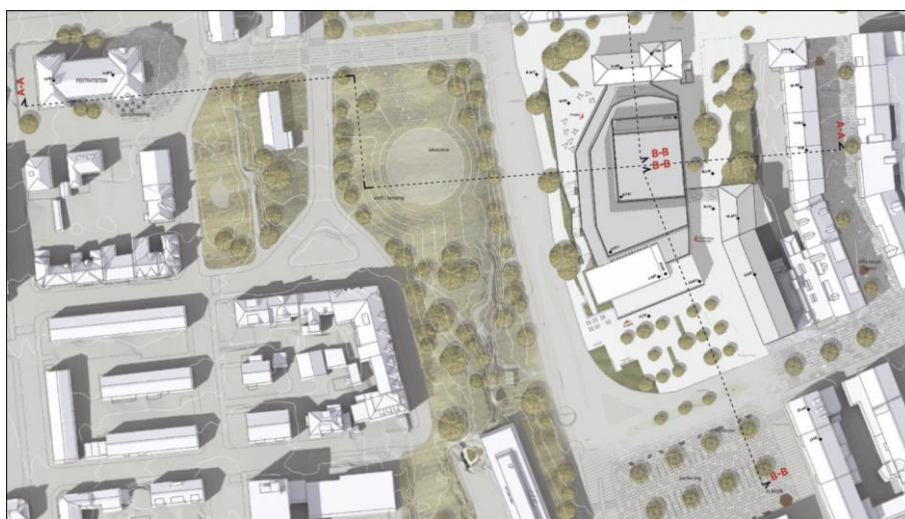

Figur 53: Sentrale elementer i Pedersens Byplan, med Kongens plass (lysebrun), viktige gater (brun), samt bebyggelsen (gul). Kilde: 1881.no og COWI.

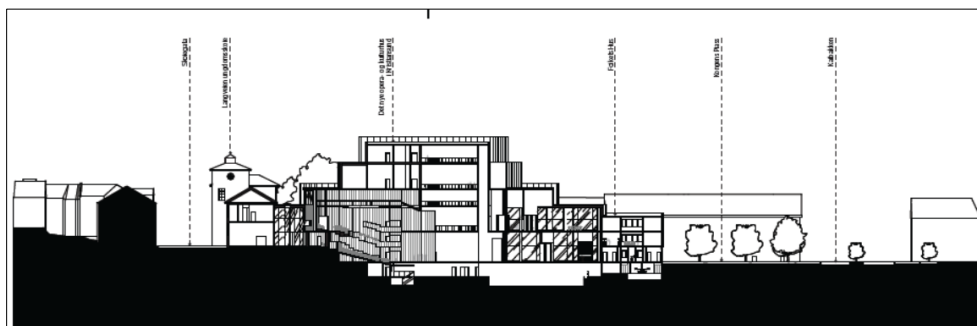
Ny bebyggelse vil ikke bryte med gate- og plass struktur i Pedersens byplan. Bebyggelsen vil ikke påvirke de viktige byaksene som møtes ved Kongens plass. Kongens plass og omkringliggende gater kan, hvis de får ny og oppgradert utforming mer i tråd med Pedersens byplan, kunne påvirkes positivt av tiltaket. Særlig stort potensial har utformingen av Kongens plass, som i dag er preget av

brede veganlegg, parkering, og dels utflytende arealer. Også forlengelsen av Fritjof Nansens gate, som krysser planområdet i øst, og som i dag er dels blokkert av østre skolegård, vil i større grad kunne åpnes som følge av tiltaket.

Når det gjelder *arkitektonisk utforming, uttrykk, proporsjoner, materialvalg og skala* vil tiltaket medføre endringer i området. Tiltaket vil medføre at det oppføres et Opera, museum og kulturhus med en annen plassering, form og volum, fasadeutforming og materialvalg enn eksisterende bygg omkring. Den regulerte høyden er lik for planalternativene. Den nye bebyggelsen vil skille seg fra omkringliggende bebyggelse, som i hovedsak preges skolen, Folkets hus, og av etterkrigs bygårder i 3-4 etasjer, med skråtak, og murfasader.

Figur 54: Illustrasjonsplan som viser plassering av snitt. Kilde: C.F. Møller Architects.

Figur 55: Snitt som viser nytt Opera, museum og kulturhus. Kilde: C.F. Møller Architects.

Nytt Opera, museum og kulturhus vil bli synlig i bybildet, både i *nær- og fjernvirkning*. Fra de angitte standpunktene i KM1, den nye bygningen være godt synlig. Fra nærvirkningsstandpunktene ved sørøstre og sørvestre hjørne av Kongens plass ser man at den nye bygningen oppleves høyere enn Folkets hus og de omkringliggende bygningene (3-4 etasjer) og høyere enn dagens skolebygg i alternativ 0. Dermed vil tiltaket påvirke opplevelsen av den nordre plassveggen. Folkets hus, med sin klare symmetri, og høyde, blir påvirket. I gjenreisningsbyen preges bygningene av 2-3 etasjer, dette økes i nybygget.

Planalternativ 1 medfører et større og høyere bygningsvolum enn planalternativ 2.

Figur 56: Øverst: Dagens situasjon ved standpunkt ved sørøstre hjørne av Kongens plass. Nederst: Alternativ 1 - Nybygg i lys/hvit. Kilde: C.F. Møller Architects.

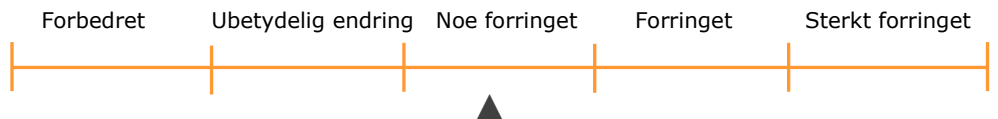
Figur 57: Øverst: Dagens situasjon ved standpunkt ved sørvestre hjørne av Kongens plass. Nederst - Alternativ 1 - Nybygg i lys/hvit. Kilde: C.F. Møller Architects.

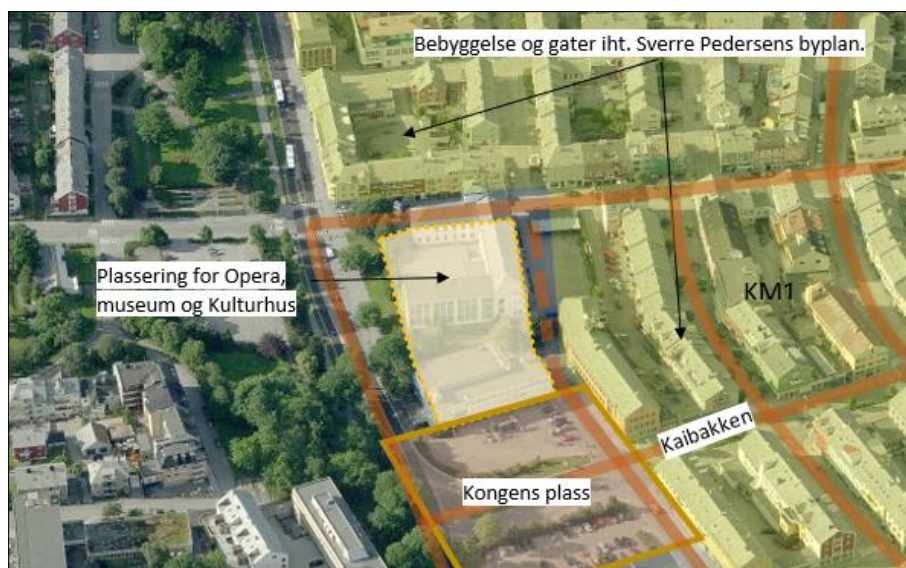

Figur 58: Fjernstandpunkt for alternativ 1 ved Bjørnehaugen, før og etter tiltak.
Kilde: C.F. Møller Architects.

Tiltaketets påvirkning på kulturmiljø 3 er vurdert til å være: **noe forringet**.

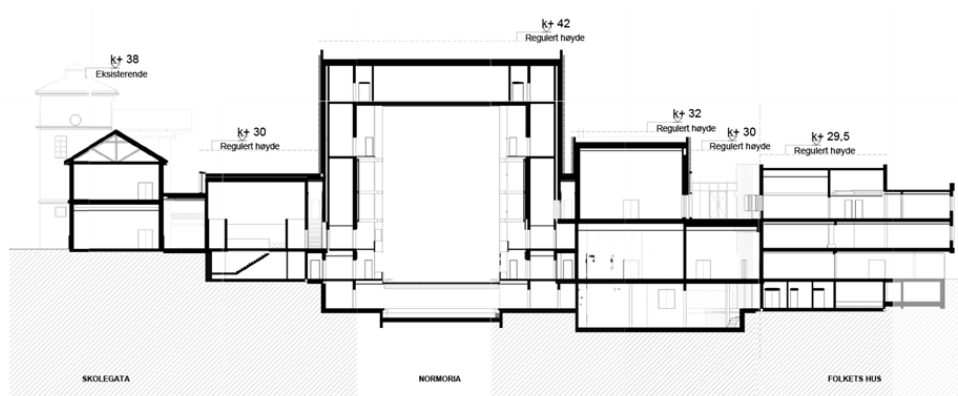
Planalternativ 2: vil medføre at Kulturmiljø 3 samlet vil bli noe påvirket, og dermed noe forringet. Områdene nord, øst og sør for planområdet preges av en godt bevart og helhetlig del av *gjenreisningsbyen*. Skolens tilbygg og dagens skolegård vil som følge av tiltaket måtte rives, noe som vil påvirke hvordan nærområdet oppleves. De to tilbyggene er oppført i etterkrigstiden, med tidstypisk arkitektur, og tilpasset byplanens gate- og plassmønster. Dette er sentrale og synlige bygninger i *gjenreisningsbyen* som er avsatt til hensynssone bevaring i kommuneplanens arealdel.

Figur 59: Sentrale elementer i Pedersens Byplan, med Kongens plass (lysebrun), viktige gater (brun), samt bebyggelsen (gul). Kilde: 1881.no og COWI.

I likhet med planalternativ 1 vil ikke ny bebyggelse vil ikke bryte med gate- og plass struktur i Pedersens byplan. (Se vurdering planalternativ 1).

Når det gjelder *arkitektonisk utforming, uttrykk, proporsjoner, materialvalg og skala* vil tiltaket medføre endringer i området. Tiltaket vil medføre at det oppføres et Opera, museum og kulturhus med en annen plassering, form og volum, fasadeutforming og materialvalg enn eksisterende bygg omkring. Den regulerte høyden er lik for planalternativene. (Se vurdering planalternativ 1).

Figur 60: Snitt som viser nytt Opera, museum og kulturhus sett fra Nerparken. Kilde: Henning Larsen.

Planalternativ 2 vil bli synlig i bybildet, både i *nær- og fjernvirkning*. Fra de angitte standpunktene i KM1, vil den nye bygningen være godt synlig. Sammenlignet med planalternativ 1 har planalternativ 2 en noe redusert høyde, slik det er vist i skissekonseptet. Fra nærvirkningsstandpunktene ved sørøstre og sørvestre hjørne av Kongens plass ser man at den nye bygningen oppleves høyere enn Folkets hus og de omkringliggende bygningene (3-4 etasjer) og høyere enn dagens skolebygg. Dermed vil tiltaket påvirke opplevelsen av den nordre plassveggen. Folkets hus, med sin klare symmetri, og høyde, blir påvirket. I gjenreisningsbyen preges bygningene av 2-3 etasjer, og dette økes i nybygget.

Figur 61: Øverst: Dagens situasjon ved standpunkt ved sørøstre hjørne av Kongens plass. Nederst: Alternativ 2 - Nybygg i lys/hvit. Kilde: Henning Larsen.

Figur 62: Øverst: Dagens situasjon ved standpunkt ved sørvestre hjørne av Kongens plass. Nederst - Alternativ 2- Nybygg i lys/hvit. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Figur 63: Fjernstandpunkt ved Bjørnehaugen, før og etter tiltak. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Tiltakets påvirkning på kulturmiljø 3 er vurdert til å være: **noe forringet**.

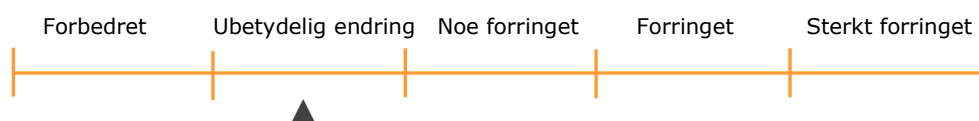
Kulturmiljø 4 (KM4) – Nerparken:

Alternativ 0 kommunedelplan for sentrum 2021:

Området er avsatt til offentlig eller privat tjenesteyting, i tråd med planlagt bruk. Alternativet sikrer vern av hele Langveien skoles bygning fra 1924, samt skolens to tilbygg fra gjenreisningstiden, oppført 1951 og 1964. Alternativet sikrer ikke rehabilitering eller ny bruk av skolebygningene.

Konsekvenser for nær- og fjernvirkning knyttet til kulturmiljø 3 og kulturmiljø 4 er ikke illustrert eller nærmere vurdert.

Tiltakets påvirkning på kulturmiljø 4 er vurdert til å være: **ubetydelig endring.**

Planalternativ 1: vil medføre at kulturmiljø 4 samlet vil bli noe påvirket, og dermed noe forringet. Den delen av parken som grenser til planområdet stammer fra tiden før *gjenreisningsbyen*, mens parkdraget i retning nord ble utvidet etter krigen i retning den nye Kirkelandet kirke. Tiltaket vil være mer synlig fra Nerparken enn Kongens plass, men bl.a. vegetasjon vil begrense påvirkningen noe.

Når det gjelder *arkitektonisk utforming, uttrykk, proporsjoner, materialvalg og skala vil* nytt Opera, museum og kulturhus medføre bebyggelse med utvidet areal, volum og høyde, sammenlignet med alternativ 0. Tiltaket vil kunne medføre endring av landskapet ved at det lille høyledraget ved skolen og en del vegetasjon i retning parken må fjernes. Dette vil kunne påvirke opplevelsen av parken ned mot Langveien. Opera, museum og kulturhus vil derimot legges i relativt god avstand fra Langveien og parken, noe som demper effekten av tiltaket.

Figur 64: Sentrale elementer i knyttet til Nerparken (rød), viktige gater og veier fra før 1940 (brun). Kilde: 1881.no og COWI.

Nytt Opera, museum og kulturhus vil bli synlig i bybildet, både ved *nær- og fjernvirkning*. Fra standpunktet ved Olav V's gate, sett i retning øst, vil den nye bygningen oppleves høyere og mer omfattende enn alternativ 0. Tårnet på skolebygningen fra 1924 vil bli lavere enn det høyeste punktet på nybygget. Videre vil sjøgløttet som i dag oppleves fra området ved Kunsternes hus, bli redusert.

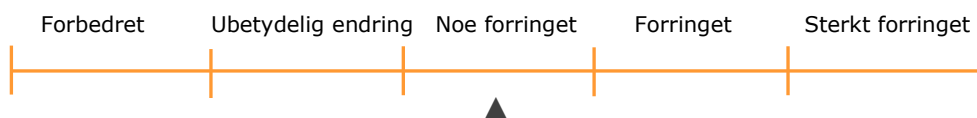
Figur 65: Øverst: Dagens situasjon ved standpunkt i Kong Olav V's gate, i retning øst. Nederst: Alternativ 1 med nybygg i lys/hvit. Kilde: C.F. Møller Architects.

Fra standpunktet i Langveien (under) ser man at det nye Opera, museum og kulturhus oppleves høyere og at den dekker mer av tomten enn i dagens situasjon.

Figur 66: Øverst: Dagens situasjon ved standpunkt i Langveien, i retning sør. Nederst: Alternativ 1 - Nybygg i lys/hvit. Kilde: C.F. Møller Architects.

Tiltaketets påvirkning på delområde kulturmiljø 4 er vurdert til å være: **noe forringet**.

Planalternativ 2: vil medføre at kulturmiljø 4 samlet vil bli noe påvirket, og dermed noe forringet. Den delen av parken som grenser til planområdet stammer fra tiden før *gjenreisningsbyen*, mens parkdraget i retning nord ble utvidet etter krigen i retning den nye Kirkelandet kirke. Tiltaket vil være mer synlig fra Nerparken enn Kongens plass, men bl.a. vegetasjon vil begrense påvirkningen noe.

Når det gjelder *arkitektonisk utforming, uttrykk, proporsjoner, materialvalg og skala* vil nytt Opera, museum og kulturhus medføre bebyggelse med utvidet areal, volum og høyde, sammenlignet med alternativ 0. Planalternativ 2 vil ha noe mindre påvirkning på Nerparken enn Planalternativ 1, Dette grunnet noe lavere høyder og redusert hovedvolum.

Tiltaket vil kunne medføre endring av landskapet ved at det lille høydedraget ved skolen og en del vegetasjon i retning parken må fjernes. Dette vil kunne påvirke opplevelsen av parken ned mot Langveien. Opera, museum og kulturhus vil derimot legges i relativt god avstand fra Langveien og parken, noe som demper effekten av tiltaket.

Figur 67: Sentrale elementer i knyttet til Nerparken (rød), viktige gater og veier fra før 1940 (brun). Kilde: 1881.no og COWI.

Planalternativ 2 vil bli synlig i bybildet, både ved nær- og fjernvirkning. Fra standpunktet ved Olav V's gate, sett i retning øst, vil den nye bygningen oppleves høyere og mer omfattende enn alternativ 0. Tårnet på skolebygningen fra 1924 vil bli lavere enn det høyeste punktet på nybygget. Videre vil sjøgløttet som i dag oppleves fra området ved Kunsternes hus, bli redusert.

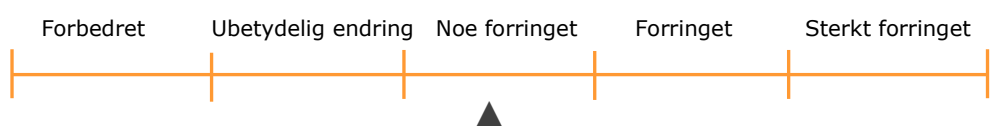
Figur 68: Øverst: Dagens situasjon ved standpunkt i Kong Olav V's gate, i retning øst. Nederst: Alternativ 2 med nybygg i grå. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Fra standpunktet i Langveien (under) ser man at det nye Opera, museum og kulturhus oppleves høyere og at den dekker mer av tomten enn i dagens situasjon.

Figur 69: Øverst: Dagens situasjon ved standpunkt i Langveien, i retning sør. Nederst: Alternativ 2 - Nybygg i grå. Kilde: Henning Larsen arkitekter.

Tiltaketets påvirkning på delområde kulturmiljø 4 er vurdert til å være: **noe forringet**.

7.1.2 Automatisk fredete kulturminner

Det finnes ikke kjente automatisk fredete kulturminner, slik at disse påvirkes dermed ikke av tiltaket som vist i *alternativ 0* eller *planalternativ 1* eller *planalternativ 2*

Ved bygge- og anleggsarbeid kan det være et potensial for funn. Det bør innarbeides følgende setning i planbestemmelsene: *"Dersom det under anleggsarbeid eller annen virksomhet i planområdet framkommer automatisk fredete kulturminner, må arbeidet straks stanses og kulturvernmyndighetene varsles, jf. Kulturminneloven §8, 2. ledd."*

7.2 Avbøtende tiltak

- > Sikre bevaring av så mange eldre trær som mulig mot Langveien, regulere med hensynssone eller sirkel symbol.
- > Sikre bevaring av sørfasaden på Langveien skole, internt i Operafoajeen og nordfasaden på Folkets hus, internt i bygningen..
- >
- > Utrede en oppgradering av Kongens plass som helhet (også utenfor planområdet), i tråd med prinsippene som er angitt i Pedersens byplan.
- > Utrede en oppgradering av Skolegata.
- > Sikre skilting og informasjon om områdets historie og bruk.
- > I forprosjekt bør det utarbeides en studie av materialvalg, fargebruk og fasadeutforming, som skal forelegges kommunen og kulturminnemyndighet.

7.3 Konsekvenser i anleggsperioden

Rapporten går ikke nærmere inn på konsekvenser i anleggsperioden for tema kulturarv. Til dette har ikke detaljprosjekteringen kommet langt nok. Av kulturminner og kulturmiljø som det er viktig å sikre i anleggsperioden kan nevnes: Folkets hus, Langveien skole, Posthuset, tilliggende trær, samt mulige automatisk fredete kulturminner.

7.4 Handlingsrom for videre utvikling av planområdet

Når det gjelder videre handlingsrom for utvikling av planområdet samtidig som man ivaretar kulturhistorisk verdi, vurderes det at planalternativ 1 og planalternativ 2 i stor grad utnytter det utbyggingsrommet som er på tomten. Både i areal og høyde vurderes det å være lite rom for videre utvikling av nybygget. Både volum og høyder på Opera, museum og kulturhus grenser allerede opp mot tålegrensen til tomten, omkringliggende bystruktur og park.

Planalternativ 1 skiller seg fra planalternativ 2 ved at sistnevnte sikrer integrert bruk av den gamle skolebygningen fra 1924.

8 SUPPLERENDE UNDERSØKELSER

- > Mulig utredning vedrørende sikring av bevaringsverdig bebyggelse og grønnstruktur i anleggsperioden.
- > I forprosjekt bør det utarbeides en studie av materialvalg, fargebruk og fasadeutforming.

9 REFERANSER

- > Mulighetsstudie for Opera og kulturhus i Kristiansund, datert 01.03.2019.
- > Revidert konsept, utarbeidet av Henning Larsen arkitekter, datert 29.10.2021 og 07.01.2022.
- > Sentrumsplanen "Kristiansund Sentrum", ikke vedtatt.
- > Søknad om støtte til nasjonalt kulturbygg, C.F. Møller Architects , COWI, m.fl. 2019.
- > Tilstandsrapport for bæresystem fra Tønning og Lieng, 08.12.2009
- > Riksantikvaren.no
- > Gjenreisningsbyen.no
- > Askeladden.no
- > LokalhistorieWIKI.no
- > DigitaltMuseum.no
- > Fortidsminneforeningen.no
- > Finn.no
- > 1881.no